

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Enchiridion controversiarum, quae Augustanae
Confesionis Theologis cum Anabaptistis intercedunt**

Osiander, Lucas

Witebergae, 1607

Capvt VI.

[urn:nbn:de:bsz:31-116416](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-116416)

CAPVT VI.

Continens speciale Idiomatum divinorum quorundam examen.

Postrema præcedentis capitis quæstione, omnia nostra Argumenta, in unum hunc generalem Syllogismum possunt contrahi.

Omnipotentia, Omniscientia, virtus vivificandi, à peccatis repurgandi, &c. non sunt dona finita, sed sunt Idiomatica divina.

Sed carni Christi data est Omnipotentia, Omniscientia, virtus vivificandi, &c.

Ergo, Carni Christi data sunt divina Idiomatica.

Ad Majorem, quod attinet, neminem adeo recordem exillimo, qui negare aufit, allegata Idiomatica vere divina esse. Ad minorem quod attinet, videlicet hæc Idiomatica Christo secundum humanitatem data & communicata esse; id isthoc sexto capite probare volumus. Et quidem horum Idiomatum quædam humanæ naturæ esse collata, adeo clarum est, ut probatione peculiari non indigeant. Qualia sunt: 1. Quod emundatio à peccatis SANGUINI Christi (parti humanitatis suæ) adscribitur, 2. Quod Christus, de CARNE, id est,

I s

humana

humana sua natura dicit, illam esse vivificam. 3. Quod Christo potestas faciendi Iudicium data sit, **QVIA FILIVS HOMINIS** est. 4. Quod secundum **CARNEM** (secundum divinam enim naturam, sua claritate ætæraa unquam fuit delitutus) divina claritate clarificari se petit Christus à Patre. Quæ omnia, tanquam clariora, quam quæ prolixa ventilatione opus habeant, nunc omittamus: ad ea autem Idiomata & eorum probationem nos conferamus, de quibus nobiscum Adversarii manifesto concertant. Ea autem sunt: 1. Omnipotentia. 2. Omniscientia. 3. Sessio ad dextram Dei, ut ea à nostris explicatur. 4. Omnipræsentia. 5. Religiosa carnis Christi Adoratio. Denuo autem & in hoc Capite, semel pro semper ad Regulam Patrum, in priore capite adductam, provocamus, nimirum: **Quicquid in tempore datum dicitur Christo, id secundum humanam illius naturam sit accipiendū**: quæ Regula, ad omnia controversa Idiomata applicari debet.

PRIMA QVÆSTIO.

De Omnipotentia:

DATAM esse Homini Christo omnem potestatem, hac sequentia docent Argumenta.

- I. Mihi data est (inquit Christus ipse) omnis potestas, in cælo & in terra, Matth. 28. v. 18.
- II. Deus suscitavit (scribit Paulus) Iesum à mortuis, & constituit eum ad dexteram suam in cælestibus, super omnem Principatum. & potestatem, & Virtutem, & Dominationem, & omne nomen, quod nominatur, non solum in hoc seculo, sed etiam.

iam in futuro, & omnia subiecit sub pedibus eius, &c. Ephel. 1. *γ. 20. 21. 22.*

Oportet Christum regnare, donec ponat omnes inimicos suos, sub pedibus eius. Vltimus autem inimicus destruetur, Mors. OMNIA enim subiecit sub pedibus eius. Cum autem dicit OMNIA (statim subiungit Paulus) subiecta sunt ei, sine dubio, præter eum, qui subiecit ei, OMNIA, 1. Corinth. 15. Loqui autem hæc dicta de humana Christi natura, octavus Psalmus, ex quo desumpta sunt, expresse docet, cuius verba nunc allegabimus.

Quid est (canit Psalter) HOMO, quod memores eius? aut FILIVS HOMINIS (En tibi Davidem, expresse de Christo, secundum Humanam eius naturam prophetantem) quoniam visitas eum? Minuisti eum paulo minus ab Angelis: gloria & honore coronasti eum. Et constituisti eum super opera manuum tuarum. OMNIA subiecisti sub pedibus eius, &c. Psalm. 8. *γ. 5. 6. 7.*

Hunc Davidis locum, Epistola ad Hebræos, sic explicat: Omnia subiecisti sub pedibus eius. In eo enim (ait) quod omnia subiecit ei, nihil dimisit, nõ subiectum ei, Heb. 2. *γ. 8.*

Daniel Propheta sic scribit: Aspiciebam in visione nocti, & ecce cum nubibus cœli, quasi Filius Hominis (En tibi Christum, secundum naturam Humanam) veniebat, & usque ad antiquum dierum pervenit, & in conspectu eius obtulerunt eum. Et dedit ei (Antiquus dierum) Potestatem, & Honorem, & Regnum: & omnes populi, tribus & linguæ ipsi servient. Potestas eius POTESTAS ÆTERNA, quæ non auferetur, & Regnum eius, quod non corrumpitur, Daniel. 7. *γ. 13. 14.*

OMNIA (dicit Christus de semetipso) tradita sunt mihi à Patre meo, Matth. 11. *γ. 27.*

Item:

III.

γ. 20. 21. 22.

IV.

V.

VI.

VII.

VIII.

Item: Iesus sciebat, quod omnia dedit ei Pater in manus. Ioan. 13.

IX

Sic & de Christo Ioannes Baptista loquitur: Pater diligit Filium, & OMNIA dedit ei in manus. Ioannis. 3.

Hæc dicta clare monstrant 1. Potestatem Christo datam esse immensam & divinam. 2. Datam esse Christo in tempore. 3. Et datam esse secundum humanam naturam. Hæc tria, sedulo contra Adversarios in hisce Argumentis urgenda sunt: negari enim non possunt, & jugulum Adversarium petunt.

Contrà inferunt Adversarii.

I. *Quæ Christo data esse dicuntur in Scriptura, ea ad divinam naturam referri debent: cui, post absolutum Redemptionis opus, gloria illa, cuius se aliquandiu abdicavit; restituta fuit.*

Respondeo: 1. Arianismum sapit hoc Argumentum: statuit enim divinæ naturæ Exinanitionem, quæ tamen in divinam cadere haudquaquam potest, cui nihil neque accedit, neque decedit, & simpliciter in semet est immutabilis. 2. Quia de gloriæ RESTITUTIONE Adversarii loquuntur, manifeste fatentur omnem divinam potestatem ei naturæ restitutam, quæ illius potestatis usu se ad tempus abdicaverat. At qui abdicatio & Exinanitio ad humanam spectat naturam, non ad divinam, sicuti dictum est. Nolentes igitur, sua responsione pro nostra pugnant sententia.

II. *Quod omnis potestas Christo data est, id non datum est, vel divinæ vel humanæ naturæ, sed*

ra, sed Personæ. Male igitur ad humanam naturam, id quod dari dicitur, refertur.

Respondeo: 1. Produunt in hoc argumento Adversarii errorem, quem sœvent in definitione vocabuli Personæ: quòd videlicet pro Persona, non intelligant λόγος ipsammet, secundam Trinitatis Personam, quæ personali nexu sibi copulavit Humanitatem; sed tertium quoddam, quod aliud sit, quàm divina natura τὸ λόγος (relate intellecta) hanc autem Personæ significationem Ecclesia ignorat. Ambiguitas ergo vocabuli PERSONÆ quatuor parit terminos. 2. Quod si Adversarii vocabulum Personæ in consueta significatione sumere & retinere velint, res eòdem recidit: quia enim Persona Filii Dei est Filius Dei, tùm statuetur, Filio Dei in tempore aliquid accessisse potestatis, quod ab æterno non habuit: quod iterum Arianum esset dicere.

Nova adversariorum definitio Personæ.

III. Potest etiam Christo data esse omnis potestas, secundum utramq; naturam: quemadmodum secundum utramq; naturam Mediator noster est.

Respondeo: 1. Si secundum utramque naturam data est Christo omnis potestas, tùm æquè etiam secundum divinam, ac secundum humanam naturam, auctio gloriæ & potestatis aliqua accessit: manet ergo semper Arianum illud consequens. 2. Confusionem admittunt Adversarii duarum diversarum Prædicationum: quarum altera (de data omnipotentia) ex tertio Communicationis genere: altera (de Mediatoris officio) ex secundo confurgit: ex qua re fallacia oritur, mutatae prædicationis: & secundum plures interrogaciones.

IV. Omnis

IV. Omnis illa (de qua cōtrovertitur) potestas, non est de Divina, sed de Creata aliqua potestate intelligenda: quæ nihil est aliud, quam potestas respiciens officium Mediatoris.

Respondeo: 1. Allegata dicta expresse loquuntur de OMNI potestate, IN COELO & IN TERRA: quæ nisi sit universalis & divina, partialis utiq; vel particularis appellanda erit, adeoque omnis potestas dici nequam poterit, neque OMNIS potestas dici potest 2. Præterea, ne vestigium quidem illum adest, ullius determinationis, quæ vocabulum hoc (OMNIS) ad particularitatem aliquam restringere possit. Quid, quod Christus impleto iam Mediatoris (quo ad expiationem nostrorum peccatorum) officio, dicit: Data est mihi omnis potestas? quomodo hoc ad iam peractum officium referretur?

V. Minor est Christus (ut Athanasius habet Symbolum) Patre, secundum humanitatem: Humanitate autem omnipotenti facta, tollitur hæc differentia, & porrò etiam Christus secundum humanam suam naturam Patri erit æqualis.

Resp. 1. Et si humana natura Christi dicatur Omnipotens, nulla tamen sequitur cum divinitate Patris (vel Filii) exæquatio: & manet magna differentia. Nam:

1. Pater est infinitus: Humana Christi natura finita.
2. Pater Essentia Deus est; Humana natura Essentiâ homo,

3. Pater

3. Pater est æternus: Homo Christus in tempore factus.
4. Pater est Creator & increatus: Homo Christus Creatura.
5. Pater immortalis est: Homo Christus fuit aliquando mortalis.
6. Pater habet Omnipotentiam in seipso & ex seipso: Homo autem Christus, habet ex gratia; Per communicationem.
7. Pater est Omnipotentia ipsa: Christus homo, est omnipotens: non autem ipsa Omnipotentia.
8. Pater à Christo (secundum humanam naturam) recipit adorationem: humana autem natura est adorans.
9. Pater est Dominus: Christus secundum humanam naturam, dicitur, servus Domini Ies. 13.
10. Pater substantia est Spiritus: Christus homo habet corpus.

Quomodo ergo ob datam & communicatam Omnipotentiam audent Adversarii nos Exaurationis naturarum accusare? Quia ergo Omnipotentia Exaurationem non introducit, ab Adversariis fallacia secundum non causam ut causam, committitur.

VI. Christus dicit: sedere ad dexteram & ad sinistram meam, non est meum dare. Matth. 20. Fatetur ergo Christus, se non omnem potestatem absolute accepisse.

Resp: 1. Fallacia hæc est à dicto secundum quid, ad dictum simpliciter. Quod enim Christus suum esse negat, & id quidem respectu status Exinanitionis in quo tum temporis erat: id quasi dictum simpliciter (quasi ne extra statum quidem Exinanitionis, id dare posset) Adversarii explicat. Loqui autem Christum

num de statu exinanitionis, verba immediate sequentia docent: ubi Christus dicit de bibitione calicis sui & passionis suæ Baptifino, hoc est, de infimo Exinanitionis suæ gradu. Status autem Exinanitionis, statui Maiestatis neque præscribere potest, neque derogare.

QVÆSTIO SECVNDA.

De Omnilcientia.

NEgant Adversarii, Christo Homini datam esse omnilcientiam: ideo blasphemo ore dicere audent, Christum hominem ne hodierno quidem die omnia scire, neq, PERFECTAM Dei habere cognitionem: neq, plus eum scire, quam oporteat, & quantum sit in seipso capax, quantumque divina natura, humana revelare velit. Hanc blasphemam doctrinam rejicimus, plenissimam autem, & omnibus numeris absolutissimam divinam Omnilcientiam, Christo homini communicatam, sequentibus argumentis probamus.

1. Quia Scriptura Christo homini Omnilcientiam expresse tribuit.

I. In Pronunciatis de Christo.

1. In Christo, ait Paulus, OMNES THESAURI Sapientiæ & Scientiæ sunt absconditi. Coloss. 2, Quod autem de Christo dicit, non

non de sola divina natura, sed & de humana est intelligendum. Sine humana enim natura Filius Dei non amplius Christus, sed $\lambda\theta\gamma$ appellari potest.

2. Non ad mensuram dat Deus Spiritum (Christo scilicet homini) His verbis Ioannes certe infinitam scientiam indicat, Ioan. 3.

II. Ipso actu, & usurpatione Divina Omniscientia in Christo; dum hominum corda & cogitationes vidit.

1. Multi credebant (dicit Ioannes) in nomine eius, videntes signa eius, quæ faciebat. Ipse autem Iesus, non credebat semetipsum eis; **EQVOD IPSE NOSSET OMNES**. & quia opus ei non erat, ut quis testimonium perhiberet de homine. **IPSE ENIM SCIEBAT, QVOD ESSET IN HOMINE**, Ioan. 2.

2. Ita Nathanaelis cor, Christus, corpore absens, perspexit. Sic enim refert Ioannes: Vidit Iesus Nathanaelem venientem ad se, & dicit de eo: Ecce vere Israelita, in quo dolus non est, (Enti bi cognitionem cordis) dixit ei Nathanael: Unde me novisti? Respondit Iesus, & dixit ei: Priusquam te Philippus vocaret, cum esses sub ficu, vidi te. Respondit ei Nathanael, & ait: Rabbi, tu es Filius Dei: tu es Rex Israel, Ioannis 1. Nisi autem Nathanael DIVINA M Omniscientiam in Christo agnovisset, non potuisset ipsum inde Dei Filium appellare.

3. Sic, cum sanaret Iesus Paralyticum, & peccata ei condonaret, dicentibus quibusdam Scribis INTRA SE, hic blasphematur, subiungit Evangelista: Et CVM VIDISSET IESVS COGITATIONES eorum, dixit: ut quid cogitatis mala in CORDIBVS vestris, Matth. 9.

K

4. Ita

4. Ita etiam cogitationes, quas in corde alat asinartum (quas nomine Christi petere debebant Apostoli) Dominus, & quale DATVRVS sit re sponsum, PRÆSCIT Christus Luc. 19.
5. Inspexit etiam cor & voluntatem hospitis Ierosoly miranti, qui coenaculum Apostolis, ad parandam Pascha, monstraturus erat. Luc. 22.
- III. Probatur idem ex actis, & inspectione rerum absentium. & distitarum loco: ut,
1. Chrillus trans Iordanem existens, aliquot à Bethania milliaribus, novit tamen Lazarum, & decumbere & mortuum esse, Iban. 11.
2. Absens videt in Vico (qui contra Apostolos erat) asinam cum pullo alligatam, Matth. 21.
3. In Bethania, à Ierosolymis tum absens corpore, videt hominem, qui portabat hydriam, & cumque, ut sequantur, Apostoli, iubet. Luc. 22.

II.

Omniscientiam in Christo homine exigit ratio officii Iudicis, quod ipsi (secundum quod homo est) datum esse, supra diximus. Iohan. 5. Ut autem Iudicis officium iuste exequi queat, necesse est, ut omnia, non aliqua tantum sciat. ut notæ sint ei omnium hominum cogitationes, & occultissimæ actiones, cordium etiam consilia, & denique, ut (quod Dei proprium est) corda & renes scrutari possit: quod, nisi per divinam Omniscientiam, fieri non potest.

III.

Id ipsum requirit officium Mediatoris, quo in hodiernum diem, tanquam FRATER, & tanquam caro & sanguis noster, preces nostras suscipit, & audit, & eas Patri cœlesti offert, sua adiuncta etiam pro nobis intercessione. Quia autem maxime ardentibus precibus, sæpè in spiritu & corde fiunt, sine voce, vel labiorum motu, certe, ut hanc officii partem (consolationis plenam) perficiat, Omniscientia divina, qua cordis gemitus videat & cognoscat, præsupponitur.

Contra

Contra inferunt Adversarij.

I. *Christus dicit: De die & hora extremi iudicii, nemo scit, neque Angeli in Cælo, neque Filius, nisi Pater, Marc. 13. Quibus verbis Christus humanae suae naturae Omniscientiam derogat.*

Resp. 1. Confundunt iterum Adversarii duos diversos carnis Christi Status, Examinationis; in quo volens, multa ignoravit; & Magistatis: in quo divina gloria & cognitione (quoad ipsam etiam usurpationem) repletus est. Committunt igitur Fallaciam, secundum plures interrogationes.

2. Plus est in conclusione, quam in præmissis: non enim plus sequitur, quam in forma servi (non autem in gloria, de qua in allegato dicto nihil dicitur) Christum iudicii diem ignorasse; quod idem est, ac si quis de Doctore Theologiae celeberrimo & præstantissimo diceret: eum, cum decem esset adhuc annorum, nullam Theologiae sacrae sciam habuisse cognitionem; & proinde negare vellet, neque nunc eum Theologiae cognitionem habere posse: quod inferre ridiculum esset: Pariter autem hoc loco Adversarij argumentantur.

3. Sed & tunc, cum Christus hæc diceret, non tamè divina Omniscientia caruit, sed occulte eam habens, non usurpavit: quod vocare solent; haberi κτῆσθ, non χεῖρσθ. Similitudine res clarior evadit. Princeps aliquis minorennis, cui nondum plenaria administratio suae ditionis est commissa, quando ingreditur curiam, potest, si velit, unce has, nunc illas referare Epistolas & libellos supplices, inspicere item acta (ut vocant) secretiora: neque tamen id facit, non quod non possit, sed quod facere nolit, usque ad tempus plenariae administrationis. Sic Christus homo, scire potuit omnia: sed Omniscientiam illam usurpare noluit, in statu Examinationis: qua tamen nunc in gloriam ingressus, plenarie utitur.

II. Chri

II. *Christus homo tantum scire potest, quā-
sum λόγος ei revelavit: sed λόγος ei ne-
que semper, neque omnia revelavit.*

Respondeo. 1. Quod citra Scripturæ sacræ
auth. r. tatem adfertur, pari facilitate, qua addu-
citur, rejicitur: Et commentum hoc est adverfa-
riorum, non sententia Scripturæ: Ea enim, quan-
do de actu καὶ προνοίας loquitur non di-
cit, revelationem factam esse aliquam humanæ
naturæ, sed dicit, quod ipse Filius hominis viderit
cogitationes hominum. 2. Contradicit insuper Ad-
versariis Paulus, in Christo absconditos esse perhi-
bens, omnes thesauros scientiæ, Coloss. 2.

III. *Christus, cum Lazarum suscitare vel-
let, ignoravit, ubi collocatus esset: querit e-
nim: Vbi reposuistis eum? Joh. 11. Ergo non
omnia Christus (qua homo) scivit.*

Respondeo idem, quod supra ad primum ar-
gumentum.

IV. *Sicuti Eliseus facta Giezi, & Petrus
fraudem Anania & Sapphiræ, revelante Spi-
ritu cognovit (4. Reg. 5. Act. 5.) Ita & hu-
manitas Christi, quedam λόγος revelante
cognoscere potest.*

Respondeo: 1. Ingens est exemplorum diver-
sitas. Humana enim Christi natura, in unitatem
Personæ, & Idiomatum divinatorum communio-
nem, à λόγος est assumpta: quare de car-
ne Christi dici potest revera, quod in ea habitat to-
ta Divinitatis plenitudo corporaliter, & quod in
Christo Homine repositi sint omnes thesauri Sapi-
entiae

entia & Scientia, quæ omnia de Elifæo & Petro dici non possunt: quare neque cognitionis modus (per alienam revelationem) utrobique unus & idem esse potest, sed cognoscit Petrus ex revelatione alterius, Christus Homo autem revelatione non indiget, sed ipse divinum hoc accepit Idioma, ut καὶ ἰσχυρῶς sit. Quatuor ergo apparent termini: & committitur fallacia causarum, dum diversæ cognitionis causæ & modi confunduntur. 2. Sunt etiam in hoc argumento puræ particulares: Petrus & Elifæus cognoscunt ex revelatione: Ergo & Christus Homo ex revelatione cognoscit.

TERTIA QVÆSTIO.

De Sessione ad Dextram Dei.

In hac Quæstione non controvertitur, *utrum Christus ad Dextram Dei sedeat, (hoc enim esset Articulum Christianæ Religionis in dubium vocare) sed quid sit sedere ad dextram Dei: Adversarii fingunt dextram Dei, ad quam Christus sedet, esse locum aliquem certum in cælis, circumscriptum & definitum, in quo Christus nunc sit & habitet suo corpore, in gloria eminentiori, quam qua vel Angelis, vel Sanctis competat, Nos verò statuimus & credimus, Dextram Dei, non esse locum aliquem certum, sed ipsam di-*

vinam gloriam & maiestatem plenissimam, ad quam cum sedeat Christus, participare eum gloria & maiestate illa divina, & potenter ubique in caelo & in terra regnare, affirmamus. Vi ergo huic Questioni deserviamus, probationis nostre duo membra instituire oportet, in quorum primo, opinio Adversariorum, de certo dextera Dei locus evertitur: in altero, quid dextera Dei revera sit, declaratum fuerit, facile erit de sessione ad dexteram Dei iudicare: cum talia sint Praedicata, qualia à suis subiectis esse permittuntur: & contra. Sed ad probationem accedamus.

I. MEMBRUM.

Quod dextera Dei non sit certus locus.

- I. A natura Dei probatur, dexteram Dei locum non esse. Qualis enim est Deus, talis etiam intelligitur eius dextera. Sed Deus est Spiritus (Ioan 4.) in quo locale quidquam, nec cogitari quidem debet: neque ratione locationis aliquid, vel finistrum, vel dexterum datur, aut dari potest. Ideoque dextera Dei certum aliquem locum significare non potest.

- II. Christus dexteram Patris, non vocat dexteram loci alicuius, sed dexteram virtutis: Virtus autem Dei localitatem non admittit, Matth. 26.

Certum

Certum est, Christum, postquam confedit ad dexteram Dei, eam dexteram, in æternum nunquam deserturum esse. Atqui, si statnatur dextera Dei, esse locus aliquis certus in coelo: tum sequetur Christum in glorioso suo Adventu Iudicii ad terram, deserturum esse dexteram Dei: quandoquidem (secundum Calvinianam doctrinam) non potest simul esse in terris, & simul in coelis. Quod, quam sit absurdum, nemo non videt.

Cogit hoc fateri Adversarios ipsa veritas. Calviniani enim Disputatores, in Colloquio Maulbronensi, haud ægre confessi sunt, ipsum λόγον, esse dexteram Dei: λόγος autem non est locus, sed Persona, immensa & infinita, quin Patris sapientia & ipsa Omnipotentia.

Ad dexteram Dei (ad quam confedit Christus homo) localiter intellectam, quasi locus esset certus in coelo, plurima sequuntur absurda: quæ brevius non possum, quam reverendis, & Clariss. Viri, D. D. Gerlachii verbis exprimere, quæ sic habent. Si in coelo corporeo Christus, modo locali & circumscripto versatur: non omnibus hominibus, in terra constitutis, sursum, sed quibusdam etiam deorsum erit. Nam, si è monte Olivetæ, recta ascendit in locum corporeum, qui supra Iudæam, aut totam Syriam est, aliis Regionibus à Iudæa remotissimis, non sursum, sed vel ad dexteram, vel ad sinistram, vel ante, vel pone, vel etiam antipus fuit. Et hodie, si tali circumscripto modo in coelo corporeo versatur, multis ad dexteram, aliis ad sinistram, quibusdam à tergo, nonnullis plane sub pedibus erit. Et hi, adorandum se componentes, nec manus, nec oculos, nec mentem, aut cor in coelum, quod supra ipsos est, atollere debent, sed de coelo, quod infra ipsos est, & antipodibus superiù est, cogitare, sicq; oculos & mentem ad coelum inferius deprinere tenebuntur. Atq; his, iuxta sensum

Iesuiticum & Calvinianum, in peractione sacrorum,
 non erit dicendum, SVRSVM corda, sed DEOR-
 SVM. Quibusdam etiam invocantibus tergum
 obvertet, & faciem ab illis avertet. Imo, quia
 homines scire nequeunt, in qua parte, vel loco coc-
 li illius amplissimi consistat, an ipsis verticalis, vel
 antipus, vel à tergo, vel facie sit: ad solam divinita-
 tem, quæ ubiq; est, neglecto & contempto Chilo
 homine (contra ipsius expressum mandatum, quo
 nos amantissime ad se invitat, & auxilium invo-
 cantibus promittit) suas preces dirigant. Præter-
 ea, quia totus mundus corporeus peribit: etiam
 cœlum hoc corporeum transibit, & Christo suum
 domicilium & Palatium Regium destruetur; ipse
 vero in hoc cœlorum transitu, vel aliò se recipere,
 & aliud domicilium querere cogetur, aut certe
 sine cœlo erit, donec ei novum extruatur, &c.

*Vbi hie-
 rit dexte-
 ra Dei, ad
 quâ sedet
 Christus?*

Quæ autem D. D. Gerlachius de corpore cœ-
 lo, absurda recenset, ea rectissime etiam in Dispu-
 tatione de dextera Dei, Adversariis obijciuntur.
 Quia enim statuunt dexteram Dei, nihil aliud esse,
 quam LOCVM ALIQVEM CERTVM, insignio-
 rem. IN COELO corporeo: certe ex locali dexte-
 ra illa, omnia modo narrata absurda necessario
 consequi, manifestissimum est.

VI.

Labyrinthum quoque intricatissimum, hæc
 Christi hominis inclusio, in certo cœli loco, Adver-
 sariis parit: quando statuunt, Christum à dextera
 illa locali non posse recedere: & interim appari-
 tiones eius, post ascensum factas, negare nō possūt.
 Hic varie se torquent. Hemmingius Paulo visum
 1. Christum asserit, neque Ierosolymis, neque in aere,
 2. neque in Firmamento, sed in tertio cœlo. Gualterus
 3. putat Iesum apparuisse Paulo, sed per Angelum.
 4. Calvinus solam Christi divinitatem apparuisse cō-
 5. tendit. Thalmannus interpretatur, fuisse visionem
 6. mentales. Zanchius vult fuisse visionem ocularem
 Christi, in cœlis interim manentis, & per miraculū
 vili.

visib Idem alicubi fingit, Christi Deitatem, relicto naturali suo corpore, finxisse sibi aliud, in quo apparuerit corpus. Idem alibi: potuisse fieri inquit, ut Christi corpus in aeris usque Regionem delapsum, apparuerit. Thalmannus denuo aliter affectus, alicubi dicit, propter peculiare quaedam & extraordinarias apparitiones, non discedendum à Regula universali, qua corpus Christi in caelo manere credatur, usque in finem seculi. Habes, bone Lector, octo, non diferentes tantum, sed sibi mutuo adversantes, seque mutuo tollentes Adversariorum sententias. Vide, quorsum evadant, qui dexteram Dei in certo caeli loco collocant: & hæc diversitas, imo contrarietas sententiarum, vanitatem præsuppositi arguit: quia veritas tantum una est, & VERITATIS ORATIO SIMPLEX, Qui hanc opinionum variarum Exegesi iustam cupit, legat Prodomum Labyrinthi Sacramentalium, à Reverendo & Clarissimo viro, Domino Wilhelmo Holdero, Abbate Mulbronensi, conscriptum.

Hæc sunt, quæ de localitate dextræ Dei, falso ab Adversariis introductæ, fuerunt dicenda. Ea autem fusius aliquanto hoc loco pertractanda visæ sunt, quia adversarii, quando de ascensu Christi in caelos disputant, & caelum, & dexteram Dei in caelestibus, non nisi loco definiunt. Ne igitur peculiare caput de ascensione in caelos, conscribere necesse esset: visum fuit, hoc in loco, quid de caelo & dextera Dei, ad quæ Christus ascendit, credendum, proponere. Quando igitur Lectorem moverit Adversarius, de ascensu Christi, hac methodo procedat Orthodoxus. 1. Ascensus Christi historiam, nuda in caelos susceptione, non esse absolutam dicat, sed requiri, & ad eam sessionem ad dexteram Dei, quæ ab ascensu neutiquam divelli, nisi per fallaciam divisionis possit. 2. Deinde, monstret Christum non tantum in caelos (sicuti huius capituli Quæstione quarta, argumentatione nostra

Quomodo ex hoc loco Disputatio, de ascensu Christi in caelos, petenda.

principaliore tertia, declarabitur) sed & SVPR A omnes coelos, ubi locorum definiunt spacia, extum esse. 3. Urgeat, dexteram Dei localem non esse, proinde, neque sessionem ad dexteram Dei, loco circumferibi posse. Et sic non opus erit peculiari capite, de ascensu Christi, sed hac ratione, una, quod aiunt, fidelia duos dealbaverimus parietes.

II. MEMBRVM.

*Quod dextera Dei sit divina Maiestas
& Omnipotentia, sic probatur.*

- I. Christus Patris dexteram vocat dexteram virtutis, scilicet divinae. Virtus autem Dei, illius est omnipotentia, Matth. 26.
- II. Quod Christus allegato loco dexteram VIRTUTIS vocat, id clarius explicat de divina Maiestate, Matth. 16, dicens: FILIVS HOMINIS venturus est IN GLORIA PATRIS SVI. Gloria autem Patris, non est locus, aut creatagloria, sed divina Maiestas.
- III. Paulus sessionem ad dexteram Dei ita describit, ut non solum loci circumscriptionem tollat, sed & singulis fere verbis, divinam Maiestatem inferat, dicens: Constituit Christum Pater, ad dexteram suam, 1. in coelestibus, 2. super OMNEM Principatum, & potestatem, & virtutem, & dominationem, & 3. OMNE nomen, quod nominatur, 4. non solum in hoc seculo, 5. sed & in futuro, 6. & omnia subiecit ei, &c. 7. qui omnia in omnibus adimplet, Ephes. 1.
- IV. Psaltes quoque dexteram Dei pro Omnipotentia Dei ponit, ubi dicit: Non in gladio suo pederunt (Israelitae) terram, & brachium eorum, non

non salvavit eos. Sed dextera tua, & brachium tuum, Psal. 44. Et alibi: Vox exultationis & salutis in tabernaculis iustorum. Dextera Domini fecit virtutem, dextera Domini exaltata est, dextera Domini fecit virtutem, Psalm. 118.

Et pudeat Adversarios, qui Christiani dici volunt, de Deo, & dextera eius adeo crassas concipere cogitationes, cum inter gentiliū sapientes & doctos, inventi fuerint, qui magis sobrie de Dei dextera locuti sunt. Inter quos est Orpheus, cuius de dextera Dei carmen sic habet:

Dexteraq; Oceani velocis littora cingit. "

Quandoquidem autem dextera Dei nihil aliud est, quam ipsa summa, ipsius Dei, Omnipotentia & Maiestas divina, certe necessario sequitur, qui ad, vel in dexteram Dei (in dextera autem & non solum ad dexteram Dei esse Christum, testatur Scriptura, Col 3. Hebr 8. 10. 12. 1. Pet. 3) collocatus est, cum in ipsissimam divinam gloriam & Maiestatem, illiusque plenarium usum collocatum esse.

Contra inferunt Adversarii.

I. Quando scriptura de dextera Dei loquitur, addere solet locales determinaciones: ut, cum Paulus de collocatione Christi ad dexteram Dei loquitur, addit determinationem (in caelestibus) Eph. 1. Ergo localiter dextera Dei est intelligenda.

Resp. 1. Vocabula (caeli & caelestis) non semper in Scriptura locum designant: alioqui, cū dicimus. *Pater noster, qui es in caelis* &c, annon Deū loco includo.

cluderemus? quod esset absurdum. Opponuntur autem illa vocabula conditionibus, terreni & transitorii huius mundi. Quatuor igitur sunt termini, dum vocabula (in coelestibus) modo tanquam oppositum conditionis, à Paulo usurpatur. 2. Fallacia divisionis committitur: quia sessio ad dexteram, aut qualis ea sit, non ex solo (coelestium) vocabulo, sed ex sequentibus verbis petendum est, ubi Paulus addit: super omnem virtutem, & potestatem, &c.

II. *Filius hominis, venturus in gloria, dicitur venturus in nubibus, Matth. 26 Nubes autem sunt aliquid circumscriptum. Ergo, &c.*

Resp. 1. Aliud est sessio ad dexteram Dei, & aliud est, sedentis ad dexteram Dei, manifestatio, quae secundum Dispensationem fit (reditum autem Christi per manifestationem describit Paulus, 2. Thess. 1. 2 & 1. Tim. 6. & 2. Tim. 4. & 1. Cor. 1. 7) ab hac igitur ad illam argumentari, est à baculo ad anulum concludere. 2. Christus è caelis venit: si ergo dextera sit locus in caelo, Christus in die iudicii non erit ad dexteram Dei collocatus, eo quod in nubibus, & non in caelo, apparebit: quod est absurdum.

III. *Paulus dicit, Christum revelandum fore DE COELO, 2. Thess. 1. Ergo in caelo sedet ad dexteram Dei, tanquam in loco.*

Resp. Idem quod ad prius argumentum. Manifestatio & revelatio illa de caelo respicit modum Dispensationis, ut, qui nunc invisibiliter est ubique, visibiliter de caelo rediturus dicatur. Quid autem, quae hoc ad sessionem ad dexteram Dei?

IV. *In manu Dei sunt omnes populi, Deut. 33. & anima iustorum, Sap. 3. Non autem sequitur*

tur illos, & has propter eam non esse in certo loco. Ita & de sessione Christi, ad dexteram Dei, iudicandum est.

Resp. 1. Impertinentissima est allegatio. Nam esse in manu DEI, in dictis allegatus, nihil aliud est, quam esse in beato statu, ac omnibus inferorum portis superiorem factum esse, & omnia præsentis vitæ pericula & incommoda evasisse. 2. Aliud est, esse (qualicunque modo) in manu Dei, & aliud, SEDERE AD DEXTERAM DEI, quorum hoc soli Christo homini competit: illud vel omnium, vel aliquorum est hominum. Sunt ergo scopæ dissoluta, ex quibus nihil sequitur.

V. Quæ SVRSVM sunt (inquit Paulus) querite VBI Christus est, in dextera Dei sedens, quæ sursum sunt, sapite non quæ super terram, Coloss. 3. Hoc dicto Pauli, dextera Dei localibus determinationibus describitur.

Respond. 1. In hoc Argumento fallacia committitur divisionis, dum verba Pauli, immediate sequentia, & vocularum Adverbialium sensum reddentia, non sine dolo omituntur, quæ sic habent: Mortificate membra vestra, quæ sunt super terram, fornicationem, libidinem, &c. Et: induite, sicuti electi Dei, sancti & dilecti, viscera misericordiarum, benignitatem, &c. Ex quibus verbis patet: SVPER TERRAM, Paulo idem esse, quod mundanas corruptas affectiones & scelera: SVRSVM vero, Renovationis opera. 2. Ex eadem explicatione patet quatuor inesse terminos huic argumento: quia ab Adversariis Adverbialia illa loci, sensu Grammatico, à Paulo vero sensu Theologico sumuntur.

QVÆR.

De Omnipræsentia.

HÆc est illa à deo infesta Adversarij questio, quam omni conatu subvertere student. Facile enim intelligunt, si CHRISTO homini universalis apud omnes creaturas data sit omnipræsentia, laterem se lavare, frustra quæ omnes ad evacuandam Cœnam Domini, machinas advehere. Quare contra Omnipræsentiam carnis Christi, quibuscumque possunt modis, detonant, fulgurant, eam profcidentes & blasphemantes, variisque calumniis & maculis aspergentes. Nos autem ex nostra parte, carnem Christi omnipræsentem dicere non dubitamus, eamque adeo nobis præsentem esse (idque Scripturæ S. autoritate subnixi) credimus, ut præsentior esse non posset. Quia vero Adversarii, pro more, etiam hac in parte piam nostram doctrinam variè pervertunt & calumniantur, quasi extensionem, localem repletionem, Carpis Christi infinitatem, &c. statueremus: necessi.

necessitas postulat, ut, quid de Omnipræsentia Christi statuamus, quid reiiciamus, prius disertè protestemur, quam argumentis nostram doctrinam confirmemus.

Disertè & clare autem protestamur, nos nihil horum, quæ Adversarii nobis affingunt statuerè: quasi Christum hominem nobis Omnipræsentem vellemus, secundum infinitatem, extensionem, vel exæquationem humanæ Essentiæ, aut, modo circumscriptivo, locali, vel physico; aut carnem omnipræsentem diceremus, IN SEIPSA, aut ex SEIPSA. Horum nihil, ne per febrim (quod aiunt) soniavimus, sed eiusmodi, de Omnipræsentia carnis Christi, carnales & crassas imaginationes, ex animo damnamus & detestamur. Præsentem autem statuimus carnem Christi, modo cœlesti, spirituali, imperforabili, soli Deo cognito, divino: & quam longissime ab hoc præsentis modo, omnes loci dimensionum, distantiarum, longi, lati, profundi, propinqui, aut remoti, considerationes proscribimus, longum valere iubemus: utpote, quæ omnia huius sunt seculi, neque ad hoc magnum mysterium quadrant. Et hanc præsentiam carnis Christi, ex sequentibus rationibus, quam firmissime concludimus.

Ex Descriptione & Requisitis unionis Personalis, omnipræsentis carnis Christi adstruendæ, hæc argumenta ducuntur.

I. Unio hæc dicitur & est PERSONALIS, quæ non, sicuti duabus naturis constat, ita etiã, duas, sed unã Personã constituit: unũ & TOTVM Christũ, *διεξωριστον*: ita, ut post factam hæc unio-

nera

nem, λόγος sine carne sua, ne cogitari quidem vel possit, vel debeat. Si vero Omnipraesentiam carnis CHRISTI negare velimus, tum non unus Christus, sed duo fingentur, quorum unus ubique praesens, alter non nisi in certo loco resideat: alter apud nos in terris, alter supra in caelis: quod Nestorianum esset.

II. HYPOSTATICA etiam dicitur, propterea quod non simpliciter natura naturae, sed natura humana divinae personae sit copulata: & quod humana natura propriam hypostasin non habeat, sed in Persona seu hypostasi Filii Dei subsistat. Vbi igitur est illa hypostasis, ibidem recte etiam dicitur esse caro Christi, in illa hypostasi subsistens. Sed illa hypostasis non est aliquid locale, sed est illocalis, & (quod Adversarii negare nunquam possunt) ubique. Ea igitur ratione, qua caro Christi τὸ ἴδιον subsistit: quis non iam videat carnem illam, ubique praesentem esse; modo tamen divino & supernaturali?

III. Unio Personalis duarum naturarum in Christo, facta est ἀδιασάτως, indistincte, hoc est, ut ratione huius unionis, neutra natura, spacio loci, vel minimum ab altera seivincta esse possit. Haec proprietas unionis tollitur, si fingamus, totum λόγον (impartibilis enim est) nobiscum in terris, carnem autem illius aliquot myriadibus milliarium à terris distare.

IV. Unio Personalis debet esse INSEPARABILIS: Sed qui statuunt, carnem Christi certo in locis cohaerere, separant (quantum quidem in ipsis) hanc unionem. Quæritur enim, utrū λόγος aliubi sine carne, aut (quod Pezelius voluit) extra carnem

carnem subsistens, dici possit λόγος in-
carnatus, Christus θεὸν θρωπῶν. Nullo cer-
te modo Et, annon dimidiatus erit nobiscum Chri-
stus, hoc est, ea tātum parte, qua Deus: alterum ve-
ro Christi dimidium erit in cœlo? sed Religio Chri-
stiana nullum agnoscit Christum dimidiatū, sed in-
tegrum, TOTVM & unum solum. Fit ergo, & in-
troducitur, per negatam Omnipræsentiam, separa-
tio unionis arctissimæ & indissolubilis.

V. Qualis præterea est unio, talis etiam intel-
ligitur facta idiomatum divinorum communicatio.
Sed hæc non est LOCALIS; facta enim est, citra ul-
lam Loci aut spacioum considerationē,
in λόγῳ, non in loco: qui λόγος, est sim-
plicitissimus. Ideoque etiam in communicatione
omnipræsentia, omnis de loco cogitatio seponi de-
bet: & tantum respici ad unionem illocalem: quæ
non ita dicitur illocalis, ut sit nullibi, sed ut nulli
locorum spaciis circumscribatur, aut includatur.
Ubi igitur nūc querā carnem Christi (ratione uni-
onis) quam in λόγῳ? ubi λόγου verò, quam
ubique? Huius ergo unionis ratione, caro Christi
omnipræsens rectè dicitur.

VI. Unio Personalis describitur in Scriptura
per inhabitationem, eamq; intimam. PERSONA-
LEM, vel ut Scriptura loquitur (ad differentiam
gratiosæ inhabitationis Dei in sanctis & Angelis)
CORPORALEM, Hoc est, ut λόγος in
hoc suo templo habitet, neq; extra id esse dicatur.
Hæc autem unionis & inhabitationis descriptio
tollitur, si Omnipræsentia carnis Christi negetur.
si enim extra carnem alicubi λόγον (& nō
simul carnem cum λόγῳ) statuas, eo ipso
inhabitatio hæc corporalis cessat: quod statnere ab-
surdum esset & impium.

II. A Communicatione Idiomatum divinum argumenta hæc deducuntur:

I. Faterur Beza, in Colloquia Montbelgardensi, uno divino Idiomate (& in specie omnipotentia) concessio, reliqua, de quibus controversitur, sequi omnia. Sed omnipotentiam divinam esse humanitati Christi communicatam, huius capituli quaestione 1. demonstravimus. Ergo: ex confessione Adversariorum spontanea sequitur, & Omnipraesentiam carni Christi communicatam esse.

II. Illa ipsa communicata Omnipotentia, Omnipraesentiam, non obscuris rationibus & argumentis infert.

1. Data est homini Christo OMNIS potestas. Si omnis, nulla ergo potestatis species ei negata. Si vero homini Christo negetur potestas ubique extendi, tum non simpliciter OMNIS, sed ALIQUA tantum potestas eidem concessa fuerit.
2. Et, quia data est potestas illa Christo, non tantum IN COELO, sed etiam in TERRA: si non in coelo & in terra praesens sit, quomodo utrobique potestatem habere dicetur plenariam?
3. Christo homini, OMNIA sunt SVBIECTA. Si omnia, certè etiam omnia loca: super quae omnia, erectus est. Quod si Christus loco inclusus fuerit, non iam loca Christo, sed Christus loco & loci conditionibus SVBIECTVS erit.
4. Christus homo, omnia implet. Si autem non omnia loca impleat (modo divino, repletivo, non locali circumscriptivo) quomodo omnia implet? Et si non omnia etiam loca (licet non localiter) implet, tum, neque ascendit, ut omnia, sed ut aliqua tantum impleret. Ephes. 4. Et sic Paulo sty- lum corrigent Adversarii.

Ascensu

Ascensus Christi ad caelos, Omnipraesentiam carnis suae disertè docet:

I. Ad ascensum enim Christi, etiam sessio ad dexteram Dei requiritur: quid autem dextera Dei, & quid sessio ad illam, id hoc ipso capite, quaestione tertia est ita explicatum, ut inde Omnipraesentia necessario inferatur.

I I. Ascensus Christi ad caelos, à Paulo ita describitur, ut Christum hominem, non in caelo includat, sed supra omnes caelos exeat, omnibusque loci conditionibus eximat, ubi dicit: Ascendens Christus in altum, captivam duxit captivitatem, & dedit dona hominibus. Quod autem ascendit, quid est nisi quia & descendit, primū in inferiores terrae partes? qui descendit, ipse est, qui ascendit, super omnes caelos, ut adimpleret omnia. Eph. 4. In hoc Pauli dicto, sequentia haec sunt notanda.

1. Quia Paulus LOCALIS DESCENSUS meminit, in inferiora loca terrae, ea, quae hoc loco Paulus refert, non posse referri ad λόγόν (utpote qui iam antea, ratione divinae suae Effluentiae ibi praesens erat repletivè, Psal. 139) sed dici de Christo, secundum humanam naturam, patet.

2. Ascensum factum esse, non IN caelum aliquod Empyreum, in quo Christus concluderetur: sed SUPRA OMNES COELOS, ubi neque locus, spaciū, distantia, tempus, aut ulla huius seculi, conditio habet locum, sed divina Maestas, & infinitum.

3. Ad quid ascenderit Christus non ut locum aliquem unicum, in caelis AVGVSTIOREM occuparet, aut impleret, sed ut omnia, (& ea quidem infera & supera, de quibus totus cōtextus dicit) impleret, & sic nullibi inclusus (quatenus supra omnes caelos) nusquam exclusus (quatenus

tenus omnia implevit) dici posset. Non igitur eo fine, quo Henoch & Elias ascendit: sed ut omnia impleret, quod ad hosce Sanctos non quadrat.

4 Declaratur etiã in eo dicto MODUS Omnipræsentia, quod videlicet, non sit localis, extensivus aut carnalis aliquis imaginarius Omnipræsentia: carnis Christi modus: sed IMPLETIONIS: hoc est, modus Deo competens. De quo Deus in Jeremia dicit: nunquid Deus è vicino ego sum; dicit Dominus & non Deus de longè? Si occultabitur vir in absconditis, & ego non videbo eum? dicit Dominus: nunquid non cœlum & terram impleo? Jerem. 23. Nôs autem non statuimus carnem Christi propria aliqua, aut, quæ à divinitatis Omnipræsentia, alia esset ubique esse, sed una & eadem Filii Dei propria Omnipræsentia: hac tamen differentia, quod ea Filii Dei essentialis & propria, carni autem non propria: sed communicata est & propterea neque essentialis. Quare & nulla absurda, quæ Omnipræsentia: carnis Christi ab Adversariis finguntur (ut, quod, horrendum, sit in ventre Herodiadis, in cloacis, &c.) cadunt in carnis Christi Omnipræsentiam, nisi divinæ præsentia eadem absurda impingere voluerint. Huc autem respexerunt Scholastici, dum triplicem alicubi Essendi modum constituunt. Primum circumscriptivum vocant, sive localem. Secundum definitivum, qui competit defunctorum animabus & Angelis non infinitis quidem, sed tamen dimensione carentibus. Tertium, repletivum vocant (impletionis, secundum Paulum & Jeremiam) quo Deus illocaliter, & supra omnem naturam, extra omnem locum, in omnibus & ubique præfens est, Secundum illud.

Inter, præfens, Deus hic & ubique potenter.

Sessio ad dexteram Dei idem evincit. Quia enim dextera Dei non est certus locus, sed (ut supra probavimus) divini gloria, Majestas & Omnipotentia, in cœlo & in terra: rectè sic à dextera Dei argumentamur.

I. Quodcumque sedet ad dexteram Dei est ubiq; Christi, caro sedet ad dexteram Dei. Ergo Christi caro est ubique.

II. Si dextera Dei non est ubique, tum Christus deferere coëtur dexteram Dei, quando è cœlis veniet. Sed Christus nunquam deserit dexteram Dei. Ergo neque dextera Dei est localis, sed ubiq; Et per consequens, qui sedet ad dexteram Dei, est ubique.

Huius Omnipresentiæ habemus ab ipso Christo clarissimas & dulcissimas promissiones.

I. In sacra Cena promisit nobis Christus (ubique etiam simul & semel ea peragatur) presentiam veram corporis pro nobis traditi, & sanguinis pro nobis effusi.

II. Ubi duo vel tres, ait Christus, congregati fuerint, in nomine meo, ero in medio illorum, Matth. 18.

III. Ecce (dicit iterum Christus) Ego vobiscum sum, omnibus diebus usque ad consummationem seculi Matth. 28.

Hanc Omnipresentiã universalem etiam officii partes, quæ Christo, ut Mediatori nostro competunt, exposcunt.

I. Rex noster est Christus: ita tamen ut gubernatio illius longè sit ab similibus mundanis Regnis. Quod si autem Christus corpore suo absit, ab omnibus suis subditis in militante Ecclesia: an non Regni Christi, inferior erit conditio, quam Regnorum huius mundi? in quibus, etsi nõ omnibus subditis adesse possunt Reges & Principes, neque tamen ab omnibus absunt. Et quis diceret, Regem ecclesiam, absentem gubernare populum suum?

II. Emanuel est noster: hoc est, Deus & homo: talis igitur, qualis noster dicitur Emanuel, hoc est secundum utramque naturam, ut adsit, necesse est.

III. Caput Ecclesie, sive corporis sui mystici: corpus autem à membris suis seiunctum non est, sed iisdem quam coniunctissimum.

IV. Frater noster est, quod magnam nobis parit consolationem, dum Christum, ut fratrem, in nostris periculis præsentem credimus. Hæc consolatio Christianis eripitur, si Christum, qua frater noster est, hoc est secundum carnem, abesse dicamus.

V. Salvator noster est in omnibus periculis. Salvator autem est, secundum utramque naturam, ut igitur totus Salvator noster sit, ubicunque locorum nos versetur, præsens etiam erit secundum carnem.

VI. Mediator & intercessor noster est, non tantum ut Deus, sed ut HOMO Iesus Christus (ut Paulus dicit, 1. Tim. 2.) si autem homo Christus à nobis abest, quomodo preces nostras audire potest? quomodo eas Patri cœlesti offert, & Mediator etiã ut homo (utraque enim natura ad Mediatoris officium necessario concurrat) pro nobis, in precibus sibi non cognitis, intercedet?

VII. Neque tantum promissam habemus Omnipræsentiam carnis Christi in Scriptura, sed etiam ipso actu & opere præsitam.

I. Christus Nicodemo, dicit: FILIVS HUMANIS (loquitur ergo de humana natura) qui tecum loquitur, EST IN COELO: Ioan. 3. Vides præsentiam humanæ naturæ in terris: vides autem & præsentiam in cœlis. Et hoc quidem adhuc in statu Exinanitionis, quanto magis in statu Maiestatis?

II. Post ascensum in cœlos, tamen simul & in terris apparuit:

1. APPA

1. Apparuit Stephano, non absens, sed praesens: nam visio Christi, ut totus textus clamat, in conclavi facta esse apparet (Actor. 7.) sub pavimento.
2. Apparuit Paulo, non in caelo sed in via prope Damascum, Act. 9.
3. Paulo ADSTITIT in castris Ierosolymitanis, Actor. 23.

III. Apostolis UBIQUE praedicantibus, cooperatus est Dominus, hoc est, non uno in loco, sed ubique idq; non absens, sed praesens. (Quicquid enim λογ^o operatur, post incarnationem, id cu carne in carne, & per carnem operatur) Marc. 16.

IV. Post ascensum, Paulus Christum docet esse in cordibus nostris. Si autem adest Christus, constat eum & in, & cum carne sua adeste: Christus enim sine carne λογ^o est, non Christus.

1. Annon (inquit Paulus) cognoscitis vosmet ipsos, quia Iesus Christus IN VOBIS est, 2. Cor. 13,
2. Omnia, & in OMNIBUS CHRISTVS, Cor. 10. 3.
3. Christus vivit IN ME, dicit idem de seipso, Galat. 2.

Ex negata Omnipraesentia carnis Christi sequuntur varia absurda Theologica, quae vicissim, data Omnipraesentia, tolluntur, videlicet;

- I. Qui negant omnipraesentiam carnis Christi coguntur facere duos Christos, alterum in terris ubique praesentem; alterum in caelo & a terra absentem.
- II. Christum, ejusq; naturas duas separant, per intervalla locorum, ut quando λογ^o nobiscum est in terris; interim caro ejus, innumera miliaribus ab eo distet.

III. Dimidiatum faciunt Christum: qui quidem

L 4

TOTUS

VIII.

TOTUS sit in caelo, non autem totum, sed quasi pars illius (λόγος) in terra.

IV. Unionem tantum in uno loco indistincte & inseparabiliter factam intelligunt: videlicet, solum in illo angulo caeli, in quo caro Christi resideat. In cæteris enim locis distantiam introducunt, & unius naturæ, ab altera separationem.

V. Hoc est Christo Homini fingere hypostasim, finitam & circumscriptam, quæ si sit talis, jam non æterna & infinita, & ubique existens Filius Dei erit hypostasis; sed alia creata: hoc autem esset duas hypostases, & sic duas personas inducere. Ubi enim hypostasis est rei, ibi res esse dicitur (respectu illius hypostasis) ubi hypostasis non est, ibi nec res esse dici potest. Et quia nostra hypostasis est finita & circumscripta, ideo in loco sumus circumscripto: quod de carne Christi non potest dici, quia illius hypostasis est infinita. Sicuti autem Filius Dei, in sua infinita hypostasi est ubique, & si finitam haberet hypostasim, ubique esse non posset: ita vicissim si finita hypostasi subsisteret caro Christi, nentiquam eam ubique esse diceremus: quia verò unam infinitam cū Filio Dei habet hypostasim, in illa hypostasi subsistentem & unitam humanitatem, cum Filio Dei pariter ubique esse dicimus. Quod, qui negat, aliam fingit carnis Christi, quam Filii Dei hypostasim, quæ localis, dimensionalis & finita sit.

VI. Qui Omnipræsentiam negant carnis Christi, interim λόγον ubique diffusum statuentes: ii, necesse est, dicant, λόγον aut ex parte, aut ex toto esse extra carnem, aut totum intra carnem. Omnipræsentia jam non negatur: quia in & cum carne sua ubiq; erit: si dicas ex parte extra carnem, absurdum est: cum λόγος partibus non constet. Si dicas, totum extra carnem, jam solvisti unionem, quod

quodque est
distinctiones.
Hæc & se
negam carnem
us, quomod
pi videriur.
quam ad diu

C

l. Corpus n
ubi. Sed C
tam. Ergo, n

Refp. i.
turali, minor
carior ergo
Miseretur col
de carne d
bionibus ut
tium: prob
phia, & es
huic quad
In Theol
ipia perso
Aristotel
las, finit

II. Sol
Sed Thom
est. Ergo

Refp. i.
beat. rati
ntem esse

quod aequè est absurdum; sicuti in responsionibus ad objectiones, hoc ipsum latius explicabitur.

Hæc & fortasse plura absurda sequuntur ad negatam carnis Christi Omnipræsentiam; ex quibus, quomodo sese Adversarii exsolvere possunt, ipsi viderint. Nos tutiorem viam ingredi potius, quam ad eiusmodi absurda, deflectere volumus.

Contrà inferunt Adversarii.

I. *Corpus naturale & finitum, non potest esse ubiq;. Sed Christi corpus est naturale & finitum. Ergo, non potest esse ubiq;.*

Resp. 1. Major loquitur de corpore pure naturali, minor de corpore cum Filio Dei unito: quatuor ergo sunt termini in hoc argumento. 2. Miscentur disciplinarum principia: quæritur enim de corpore, quod Philosophiæ & omnibus humanioribus artibus ignotum, & soli Theologiæ notum: probationes autem desumuntur ex Philosophia, & ex principiis Euclidis, quæ prorsus nihil huic quadrant. 3. Proportionem finiti & infiniti, In Theologica hac disputatione nihil evincere, ipsa personalis docet unio, in qua, contra omnes Aristotelis, omniumque Philosophorum regulas, finitum infiniti capax factum est.

II. *Solius Dei est, Essentia sua esse ubique. Sed Humana Christi natura, Essentia Deus non est. Ergo, non est ubique.*

Resp. 1. In Majore vocabulum Essentiæ, significat ratione & vi Essentiæ esse ubique. In minore autem essentia consideratur, quatenus essentia, sine

L s addi-

additione virtutis, ratione eius ubiq; esse posset, vel non, quatuor ergo denuo nascuntur termini. 2. Nos non dicimus Essentiam carnis eo modo esse ubique, quo divina Essentia, quæ propria virtute est ubique, sed esse ubiq; dicimus virtute alterius, videlicet, communicatæ sibi vi unionis Personalis divinæ Omnipotentia & Omnipræsentia. Quæ nisi esset communicata, nunquam posset humana Christi natura, ex sua Essentia esse ubiq; quod igitur ubiq; est, id sane non habet ratione suæ Essentia, sed habet ex communicatione illius Omnipræsentia, quæ Essentia divinæ (vel divinitatis) propria est, carni autem Christi, communicata. Quare sic formandum fuisset argumentum: Quicquid omnipræsens dicendum est, id Omnipræsens sit necesse est, divinâ omnipræsentia (præter hanc enim alia non est) Sed caro Christi habet, vel accepit Omnipræsentiam Filii Dei, Ergo ea Omnipræsens esse potest. 3. Etsi caro Christi non in Essentiam divinam mutata est, habet tamen divinam illud Omnipræsentia Idioma $\epsilon\nu\epsilon\gamma\alpha\tau\iota\kappa\acute{o}\nu$: ea autem idioma potest ferre distinctionem à sua Essentia, supra Capite 5. Quæst. 2. demonstratum est.

III. *Christus verus est Homo, nobis per omnia, excepto peccato, similis factus, Hebr. 2. Ergo, sicuti etiam nos, non erit ubique. Huc refer omnia illa, quæ Adversarii magno numero, de veritate humana natura adferunt.*

Resp. 1. Supra, capite 3. diximus, propria Essentialiter dupliciter sumi, quædã, ut constitutiva Essentia, quæ citra Essentia destructionem abesse non possunt: quædam circa rem constitutam, quæ adesse vel abesse, citra Essentia destructionem possunt. inter quæ etiã loco includi, refertur. Etsi igitur caro Christi non

localitate
Christi
essentia: ut
quod est os de
sui seu, quod
est locus alle
getur vocula (f
per omnia: loq
bonis, in quo
volens de mor
est. Et in huius
militum fuisse
sion nis capis f
bonis referunt
locali non sit a
etiam in hoc n
tota similitud
nis
IV. Exce
Sed quæstio
fuit Examp
Et.
Resp
toit huma
qui carnes
& in se Op
quod qui
Divina C
Christi o
manifest
est, & in
que tam
illus fut
inquam,
quæ om
prohibet

fit non sit localiter loco inclusa, nihilominus manet nobis Christus similis, in propriis Essentiam constituentibus: ut, quod habet animam & corpus: quod est os de ossibus nostris, caro de carne nostra: seu, quod participavit carni & sanguini: sicuti id locus allegatus explicat. 2. Quod autem urgetur vocula (omnia) oportuit assimilari fratribus per omnia: loquuntur illa verba de statu Exinanitionis, in quo Christus paupertatem, famem, sitim, dolores & mortem degustavit, ut misericors fieret. Et in hisce satis est, semel Christum nobis assimilatum fuisse: neque opus est, ut etiamnum hodie in iis nobis similis sit, quæ ad statum Exinanitionis referuntur. Ita etiam in circumscriptione locali non sit amplius nobis similis factus, tamen etiam in hoc nobis olim fuit similis: iam vero re-tenta similitudine Essentiæ, gloria nobis est dissimilis.

IV. Exæquatio naturarum est cavenda, Sed qui statuit carnis Christi præsentiam, statuit Exæquationem naturarum. Ergo, &c.

Respondeo. I. Negatur Minor. Is enim statuit humanæ naturæ cum Divina Exæquationem, qui carnem Christi ex se & in se (sicuti Deus ex se & in se Omnipotens, &c.) Omnipræsentem facit: quod quia nos negamus, neque aliter, quam ex Divinæ Omnipræsentis communicatione carnem Christi omnipræsentem dicimus: quis non iam manifeste, inter naturam dantem, quod proprium est, & inter naturam proprium accipientem (neque tamen ut sui proprium, aut ut ipsum proprii illius subiectum, sed per communicationem) quis, inquam, non iam manifeste videt differentiam, quæ omnem naturarum exæquationem tollit ac prohibet?

V. Omni-

V. *Omni præsentia carnis Christi, eiusdem præsupponit Coextensionem in omnia loca. Sed illa Extensio falsa est. Ergo & Omnipræsentia.*

Resp. i. Monendus Lector, inter Adversarios quosdam reperiri, qui COEXTENSIONEM obijciant: quid autem illi de Dei Essentia & Omnipræsentia istatuant, inde satis liquet: videlicet, Divinam Essentiam per Extensionem esse ubique: alioquin humana natura ei non coextendi diceretur. Non ergo est mirum, si tam crassas & carnales, de Dei Omnipræsentia habent cogitationes, quod multo crassiores & ineptiores sint in carnis Christi Omnipræsentia perdiscenda. 2. Fallacia committitur secundum non causam ut causam: statuta enim Extensionis causa non est Omnipræsentia carnis CHRISTI, recte & dextere intellecta: sed figmentum Adversariorum, quo carnem Christi naturali modo, ubique præsentem à nobis statui somniant, quod nos tamen & negamus & improhamus.

VI. *In Personam assumi, non est, esse Omnipræsentem. Sed caro Christi est in Personam assumpta Filii Dei. Non igitur propterea facta est Omnipræsens.*

Resp. i. Maior negatur: nam, quia caro Christi non subsisteret (propria nimirum hypostasi destituta) nisi esset in Personam Filii Dei: maxime ex hac ipsa assumptione, Omnipræsentia evincitur. Cum Persona Filii Dei, sit hypostasis infinita, quæ nullo locorum spacio clauditur aut terminatur, sed ubique est Omnipræsens: quod autem natura humana subsistit, id omne beneficio huius assumptionis, & unionis, & inde etiã Omnipræsentia Perso-

Personis Privileg
tate potest quæ
hinc intelligitur
nam, talem a
m vel union
Apparet ex
diverſariorum
his intelliger
ora certam, q
tantam dicit
m, & quod de
que de natura
non personæ sig
Orthodoxæ aut
ibi, quomodo
que necesse est

VII. Si com
in Christo divi
casi sunt, et
fruant. Sed
attributa, et
nata.

Resp. i. Ma
nara non
perficium,
partes abbo
de quibus
ferantur
nitas, quali
unitas, h
tenens, h
imus car
omnipræsen
etiam 2

Personalis Privilegium habet. 2. Etiam minor negatur: utpote, quæ nudam tantum statuit *τὸ ἀσώτῳ* sine consequenti communione naturarum & Idiomatum, talem autem non esse hanc vel assumptionem vel unionem, supra cap. 4. explicatum est. 3. Apparet ex hac argumentatione, nec non aliis Adversariorum locutionibus, personæ vocabulo ipsos intelligere quiddam, à divina & humana natura tertium, quod portet & sustentet (tanquam scamnum duos homines portat) utramque naturam; & quod de illa Persona fiant prædicationes, quæ de naturis non verificari possint. Talis autem personæ significatio, Theologiæ universæ & Orthodoxæ antiquitati ignota est. Videt ergo Lector, quomodo ludant in vocabulo personæ, ex quo necesse est quatuor oriri terminos.

VII. *Si communicata sunt humane nature in Christo divina Idiomata, tum ea communicata sunt, que humanam naturam non destruant. Sed omnipresentia, humane nature attributa, eam destruit. Non ergo est communicata.*

Resp. 1. Humanam naturam destruentia Idiomata non dicuntur ea, quæ humanam naturam perficiunt, sed quæ constitutivas Essentiæ humane partes absorbent aut tollunt. Qualia sunt ea, de quibus supra, quæ quasi ad intra in Deo considerantur, neque per Energiam ad extra, ad creaturas quasi (operatione) egrediuntur videlicet, infinitas, æternitas, immensitas, &c. Talia autem nos, hoc modo, quæ Omnipræsentiam, non dicimus carni Christi communicata; non ergo per Omnipræsentiam caro Christi destruitur. 2. Destructio etiam fieret, si Essentiæ carnis Christi, in se.

se, ex sese & per sese Omnipraesentem diceremus, quod tamen nemo nostrum dixit aut scripsit unquam. Dum ergo falsas & insufficientes, destructionis humanae naturae causas Adversarii inducant, Fallaciam committunt, secundum non causam ut causam.

VIII. Esse finitum & infinitum, sunt Contradictoria. Atqui Lutherani, Christi carnem dicunt esse finitam, eamque simul (dum in omnibus locis praesentem dicunt) infinitam faciunt. Ergo contradictoria admittunt.

Resp. i. Primam contradictionis partem probamus: (carnem videlicet Christi esse finitam) alteram, nostram non agnoscimus: non enim ut infinitam, sed ut in $\lambda\theta\gamma\omega$ subsistentem, non virtute suae Essentiae, sed per hypostasim & beneficio unionis personalis esse, ubique carnem Christi dicimus: Nulla igitur monstrari potest Contradictio: dum caro Christi per Essentiam, manet, finita: ubique autem est per hypostasim (in qua subsistit) infinita.

IX. Si caro Christi ratione unionis personalis semper est & fuit ubique, sequetur, Christum non Ierosolymis, sed & Romae, Athenis, & inter astra ipsa fuisse passum. Atqui falsum est posterius. Ergo & prius.

Resp. Antequam ad huius argumenti & quorundam sequentium solutionem deveniamus, aliqua prius ponendae sunt hypotheses: quo, quae pro solutione dicuntur, facilius intelligi queant.

1. Tenen-

1. Tenendum; carnis Christi Omnipræsentiã, non dependere ex proprietate suã Essentiã, sed dependere ex unione personali, ratione cuius, caro Christi, nõ est in loco, sed in λόγῳ subsistens infinita, illocali, & circumscriptibili hypostasi.
  2. Carnem Christi, cum alicubi esse, aut non esse dicitur, dupliciter considerari: quatenus videlicet, primo est Essentiã humana, naturalis, finita, circumscripta: deinde & secundo, quatenus intra unionem Personalem consideratur, ratione cuius, extra & supra omnem locum esse concedendum est.
  3. Christum hominem statim in primo conceptio nis momento, in cõmunione cū λόγῳ venisse, & actũ primo, hoc est habendo (licet non erga Creaturas usurpando: vel extra respectum Creaturarum) Omnipræsentiã in & cum λόγῳ intime unitum, fuisse ubique: habuisse etiam: cætera, Omnipotentia, Omniscientia, &c. Idiomata, hisque actũ primo caruisse nunquam: iam autem in statu maiestatis etiam actũ secundo, hoc est, plenaria usurpatione, omnibus Creaturis Potenter & præsenter adesse, & Divinorum illorum Idiomatum actum exerere.
  4. Quod non duæ sint Omnipræsentiæ, quarum altera τῷ λόγῳ, altera carnis Christi, sed una & eadem, quæ τῷ λόγῳ propria, carni autem assumptæ communicata est, & τῷ λόγῳ primo per se immediate, carni autem Christi secundo & mediate, per Dispensationem nimirum unionis & consequentis inde communicationis, competit.
- His igitur præsuppositis, nunc ad solutionem accedamus propositi argumẽti. Cõfunduntur termini, esse ubiq;, & esse Ierosolymis, quasi unus & idẽ
aliqu-

alicubi vel ubique essendi modus esset, cum tamen alter (localis) sit carnis Christi, per essentiam, alter (illocalis & ubiq;) per unionem Personalem. Quatuor exinde profiliunt termini. 2. Et, dum modi ipsi confunduntur, & quod ad modum per unionem pertinet, cum modo per Essentiam miscetur, accedit fallacia secundum plures interrogationes. 3. Prædicationis etiam fit mutatio in hoc Argumento: quod enim caro Christi dicitur esse (suo tamen respectu) ubique: id postea transformatur in pati & mori ubique, cum tamen aliud sit esse alicubi, & aliud, affici, pati, mori, &c. Et secundum hanc novam Adversariorum Dialecticam porro sic concludere licebit de λόγῳ. Λόγῳ passus est in carne: Sed λόγῳ est ubique. Ergo ubique passus est in carne. Hoc si opponamus Adversariis, mox quatuor terminos, & Prædicationis mutationem vociferabuntur: & rectè. Sed idem, ut in suo (quod prorsus cum illo est idem) faciant argumento, meminerint.

X. Si caro Christi statuatur in statu Eximationis fuisse ubique, tunc mors Christi facta negabitur. Sic etenim, anima a corpore, & corpus ab anima nunquam fuissent separata. Sed consequens est falsum. Ergo & antecedens.

Resp.: Nihil minus sequitur. Nam mors & vita Christi naturalis non definiuntur per unionem aut separationem personalem, sed Physicam animæ & corporis. Sive autè hæc Physica unio cesset, sive nõ cesset, interim ætissima manet sepe unio Personalis: quæ neq; morte Christi solvi potuit. Non autem animam & corpus Christi omnipræsentia dicimus, & simul esse ubiq; ratione Physicæ unionis, sed ratione unionis Personalis. Manifestè igitur confunduntur termini

termini diversæ unionis, Physicæ & Personalis, dum non sunt conueni Adversarii separatione Physica animæ & corporis in morte Christi: quin & unionem illam, qua anima & corpus Christi $\alpha\ \mu\iota\sigma\theta\epsilon\tau\omega\varsigma\ \tau\eta\ \lambda\omicron\gamma\omega\varsigma$ sunt unita, secundum locorum distantiam separentur: quod est absurdum. Fuerunt autem anima & corpus Christi Physice vere separata ab invicem: anima Christi versante in Paradyso; corpore in sepulchro interim quiescente, sicque Physica soluta fuit unio: secundum unionem Personalem autem in $\lambda\omicron\gamma\omega\varsigma$ nunquam, & ne in morte quidem à $\lambda\omicron\gamma\omega\varsigma$ fuerunt separata, sed in & cum $\lambda\omicron\gamma\omega\varsigma$ ubique. Sed quid hoc ad unionem, vel separationem Physicam?

XI. *Si Christus in puncto conceptionis fuit ubique, tum negabitur eius Conceptio in utero Mariæ, & tam fuit in ventre Herodiadis, quam Mariæ virginis.*

Respondeo: Quod Christus in utero Mariæ (tanquam loco) conceptus fuit, id secundum Essentiam carnis Christi & modum præsentia Physicum factum est: quod autem ubique fuisse dicitur, non respicit modum Essentia proprium, sed unionem personalem. Ideoque manifestum est, Adversarios semper confundere modum essendi alicubi, secundum carnis Essentiam, & secundum unionem cum $\lambda\omicron\gamma\omega\varsigma$. 2. Deuò videmus, quæ crassas habeant etiam de Divina Omnipræsentia cogitationes Adversarii. Audiunt enim ex nobis, carnem Christi non nova aliqua Omnipræsentia, sed communi cum Filio Dei Omnipræsentia (quæ certe maximè illocalis est) præsentem statui: interim, licet audito Divino Omnipræsentia modo, crassam inclusionem, in ventre Herodiadis (incepte te Deus, Satan) semper urgere pergunt.

Δ

XII. si

XII. Si Christi corpus est ubique, necesse est ut substantia sua sit in omnibus arboribus lapidibus, & cloacis (apage te Satan) sed consequens est falsum. Ergo & antecedens.

Resp. i. Physicam inclusivam repletionem cum Divina supernaturali Omnipræsentia denuo confundunt Adversarii, ex quo quatuor confluntur termini. 2. Hoc ipso argumento etiam Dei Omnipotentia negari posset, si Paralogismus Adversariorum valeret: quandoquidem nos non alia, quam quæ Divinæ naturæ propria est, Omnipræsentia, carnem Christi omnipræsentem statuimus. Si igitur ad hunc modum ipsum, allegata sequantur absurda, certè Divina Omnipræsentia neganda esset. Quod autem Adversarii ad tale argumentum responderent (Deum videlicet non ubique esse circumscriptivè, aut inclusionis modo) id ipsum responsi accipiant à nobis, qui humanam Christi naturam, neque circumscriptivè, neque inclusionis modo, sed per Omnipræsentiam Filii Dei, illi communicaram, ubique dicimus.

XIII. Spacia locorum tolle corporibus (ait Augustinus ad Dardan. Epist. 57.) & nusquam erunt, & quia nusquam erunt, nec erunt. Ergo corpus Christi loco inclusum esse debet.

Resp. i. Autoritas Patrum, authoritati sacrae scripturæ non æquiparatur: quod Augustini verba in hac ipsa Epistola docent, ubi sic scribit.

„ Quicquid in opere styli nostri utiliter elaboratum
 „ esse cognoscis, Deo gratias age. Si qua autem vitia
 „ mea perspicias, uti charissimus amicus ignosce, eadem
 „ sinceritate dilectionis, mihi optans medicinam, qua concedis & veniam. 2. Augustinus loquitur in genere, de corporibus merè & purè phisicis

ficis, non de corpore Christi cum Filio Dei unito :
quatuor ergo iungunt terminos Adversarii.

XIV. Lutherani fatentur, in sacra Coena, extra usum, corpus Christi praesens non amplius adesse. Ergo hoc ipso universalem negant carnis Christi Omnipraesentiam.

Resp. 1. Fallacia est à dicto secundum quid, ad dictum simpliciter : quod enim Christi corpus extra Sacramenti usum non adesse dicimus, id non simpliciter, sed secundum quid, scilicet sacramentaliter dicimus. 2. Geni non derogatur per speciem, ideoque si maximè specialem praesentiam alicubi negemus, interim universalem Omnipraesentiam non deservimus. Sicuti rectè dicitur, quod Deus secundum gratiam in impiis non sit : interim, quod nulla ratione sit in impiis, dici non potest.

XV. Corpus quodcumque naturale non est, nisi in loco. Christi autem corpus est naturale corpus. Ergo non est, nisi in loco.

Respondeo, 1. Quatuor sunt termini, dum Maior loquitur de corporibus purè physicis : Minor de corpore physico quidem, sed quod in unam personam à Filio Dei assumptum, cuiusmodi praeterea nullum in rerum natura invenire licet. 2. Maior patitur instantiam. Nam coelum extremum, est corpus physicum ; quod tamen esse in loco (quia extra coelum ne Aristoteles quidem locum concedit) non dabunt Adversarii.

XVI. Christus, Ioan. 11. dicit, se, cum Lazarus moreretur, in Bethania non fuisse. Notatur igitur fuit corpore suo ubique.

M 2

Respon-

Resp. 1. Loquitur Christus de praesentia physica: Adversarii autem interpretantur de praesentia hyperphysica: ex quo quatuor oriuntur termini. 2. Nobis hodie maxime controversia est de carne Christi in maiestate Divina constituta: Adversarii autem loquuntur de carne Christi adhuc in forma servili constituta: hoc denuo quatuor pariter terminos.

XVII. Christus per R. surrectionem suam in gloriam ingressus, nihilominus visibilis & loco circumscriptus Apostolis apparuit. Non igitur ne esse est ad gloriam Christi sequi Omnipraesentiam carnis Christi.

Resp. 1. Quod ad Christi apparitiones, factas eas esse secundum Dispensationem, ratio corporum glorificatorum docet, de quibus Paulus (1. Cor. 15.) sic scribit: Seminatur corpus in corruptione, & surget in gloria: seminatur in infirmitate, surget in virtute: seminatur corpus animale, surget corpus spirituale, &c. Christus autem non apparuit Apostolis in plenitudine gloriae, neque in incorruptione (alioquin stigmata, quibus clarificata carent corpora, monstrari non potuissent) neque in corpore spirituali: palpari enim se passus est praeter naturam glorificati corporis, nedum corporis constituti in divina Maiestate & gloria. Ergo per oeconomiam factae sunt illae apparitiones, ex quibus ad maiestatis suae statum non licet argumentari. Committunt ergo Adversarii fallaciam secundum plures interrogationes, & iterum fallaciam a dicto secundum quid; ad dictum simpliciter.

Quia autem non omnibus constat, quid antiqui oeconomias, vel dispensationis modum appellaverint, exemplo vel simili uno, vel altero, declarabimus,

PRIMUM

PRIMUM est Condensensus, quando videlicet legimus in sacra Scriptura, Deum apparuisse in forma humana, in rubo ardente, &c. vel alia forma: quorum revera nulla est in Deo, qui est essentia spiritalis, simplicissima & invisibilis: interim tamen, ut humanæ imbecillitati conferretur, talem se Deus in assumpta certa forma conspiciendum dedit, ut præsentia eius certitudo, in visibili constaret signo: & hoc per dispensationem factum, Veteres dixerunt.

ALTERUM. Finge Regem aliquem potissimum, visendarum remotissimarum Regionum gratia peregrinationem suscipere, is, ne à quolibet agnoscat:posito regio habitu, potest sibi servi: aut mercatoris sumere habitum. Fieri autem potest, ut in Emporio aliquo disito, in familiarem quasi notitiam deveniat alterius cujusdam Mercatoris, incolæ illius loci, à quo, tanquam peregrinus, non continenda quædam beneficia accipiat. Etsi autem Rex genus & conditionem Regiæ celet, tamen discessurus, potest petere ab altero Mercatore, ut, si res ipsius ita ferant, eumque in Patriam ipsius (Regis, qui locum residentia suæ regis, potest simulando, patriam suam appellare) deferri contingat: ibi de Mercatore, qui non ita pridem peregrinationem in has, vel illas Regiones susceperat, inquirat, eumque invelliget: facturum se, ut gratia ipsi pro beneficiis rependatur. Quod si post aliquod tempus, domum reverso Rege, ille alter Mercator ad Regiam Regis deveniat: certè si maxime Regem in Regia pompa, trabea, corona purpurea, & sceptro videat, non tamen eum esse illum, quem ipse inquit Mercatorem, agnoscat. Quod si etiam Regem in quotidiano aulico suo habitu, præter pompam publicam videat, nec tamen sic agnoscat. Si vero Rex, vocato ad se Mercatore illo, habitum Mercatorium, quo in peregrinatione usus fuerat, iterum assumat: tunc facile agnoscat.

sci poterit ab hospite suo Mercatore. Ita etiam de apparitionibus Christi post Resurrectionem & ingressum in gloriam iudicandum. Christus in mundum veniens, posita forma Dei, servi assumpsit formam. In qua sola Apostoli (excepto Petro, Iohanne & Iacobo, Matth. 17) omnes viderant Christum. His, ut certam faceret suam Resurrectionem, non apparuit, in gloria patris, & suprema divina illa Maiestate (quomodo enim illum sic agniti erant Apostoli?) non in veste, regie suae aulae incolarum unitata corporum videlicet glorificatorum, sed assumpta forma servi, in qua antehac ab ipsis conspectus fuerat, & qua resurrectionis suae, quam certissime ipsis confirmaretur: & hic dicitur Dispensationis modus. Sicuti autem Rex, si maxime Mercatoris habitum resumat, nihil tamen de sua perdit Regia Maiestate: ita conditio physici corporis, in qua Christus post resurrectionem apparuit per Dispensationem, nihil detrahit gloriae & Maiestati suae divinae: neque ab illa ad hanc argumentari licet: sicuti id male Adversarii conantur.

Sequuntur quaedam Adversariorum Elusiones, quibus nostra argumenta, pro Omnipræsentia carnis Christi, infirmare conantur.

I. *Contra argumentum, ab unione personali indissolubili, sic inferunt. Si semel concedatur, Christi corpus certo loco affixum, λόγος interim ubique existente: neque interim facta est unionis solutio: tum neque hodie, carne Christi in certo caeli loco constituta, & λόγος interim ubique existente, necesse est, sequi solutionem unionis hypostaticae. Sed prius etiam quidam Lutherani non abnuunt, concedendo Christum tempore mortis & in statu exinanitionis*

nos

non fuisse ubique secundum carnem. Ergo: non est necesse ob negatam carnis Christi omnipresenciam, vel hodie inferri unionis solutionem.

Respondeo. 1. Ad minorem: Quod aliqui Theologorum in Statu exinanitionis Omnipresenciam carnis Christi non statuunt: non faciunt ea intentione, quasi vellent, carnem Christi, NULLO MODO, & ne in λόγῳ quidem ubique fuisse, acta primo, hoc est, non habito respectu creaturarū, aut domini, sed negant, Christū hominem secundū quid, h. e. secundum eum modū, qui Majestate plenus est, & domino erga Creaturas definitur, fuisse ubique. Quod ergo Theologi dicunt secundum quid: id Adversarii, quasi impliciter dictum, arripiunt, sicq; fallaciam à dicto secundum quid, ad dictum simpliciter committunt. 2. Exinde etiam necesse est, quatuor exurgere terminos: nam in Majore (non esse ubique) aliter sumitur simpliciter: in Minore iterum aliter, videlicet secundum quid: quæ ambiguitas quatuor terminos necessario introducit. 3. Ex hac solutione patet, neque nosros ullum dare momentum inde à conceptionis puncto, quo ipsi λόγῳ caro Christi (IN λόγῳ tamen) non fuerit ubiq; præsens. Cedit ergo conditio, quam ponunt Adversarii in Majore. In conditionalibus autem nihil sequitur, nisi posita & concessa conditione.

II. *Non sit propter negatam carnis Christi omnipresenciam unionis solutio: potest enim λόγῳ totus simul esse intra, & simul totus extra suam carnem: & ita, quatenus totus est in carne, unio non solvitur.*

Resp. 1. Impium hoc est Pezeli commentum, à D. D. Hunnio. p. m. accurate refutatū: neq; fe-

dum est in Ecclesia, sed, ut novum, & blasphemum, in unionem Personalem, rejciendum. Quare autem locum habere non possit illud (extra carnem) aliquas ad remus rationes.

I. Nova hæc est phrasis universæ sacræ Scripturæ ignota, & propiterea, ut nova & commētitia, fugienda.

II. Hæc phrasis contradictionē implicat: sic enim λόγος unus & idem tempore eodem, respectu unius & ejusdem carnis circumscripta, simul intra & simul extra λόγον esset.

III. Quia Paulus docet, divinitatem Filii Dei, in carne sua habitare, σωματικῶς, corporaliter, Coloss. 2. Si nunc dicant adversarii, TOTUM ΛΟΓΟΝ extra carnem, Paulo manifeste repugnant: si dicant, particulam illius in carne, & particulam aliam extra carnem, extreme absurdi sunt, cum λόγος sit ἀμέριστος.

IV. λόγον factum esse hypostasin suæ carnis, certum est: atqui si λόγος sit extra carnem, tum hypostasis erit extra id, cuius est hypostasis: quod, ne in rerum natura quidem (ut absurdissimum) nedum in sancto, hoc mysterio ferendum.

V. Hac ratione conceptio, & in conceptione unio Personalis facta negabitur. Nam si tum λόγος fuit extra carnem, quā belle cum carne unitus fuit.

VI. Phrasibus Scripturæ de Christo, hoc Pelagianum commentum simpliciter contradicit, easque evertit. Sic potro dicere non licebit: Verbum caro factum est: sed verbum extra carnem factum est. Non licebit dicere potro: In Christo inhabitat omnis plenitudo divinitatis &c. sed extra Christum habitat omnis plenitudo. Non dicere licebit amplius: Deus fuit in CHRISTO: sed Deus fuit extra CHRISTUM. Non dicere licebit Deus

Deus

Deus manifestatus est in carne, sed manifestatus est extra carnem. Non dicere licebit: Iesum venisse in carnem, sed venisse extra carnem, &c. Et sic consequenter. Quid autem, quæso, si ita tractanda sint sacrae literæ, incorruptum nobis manebit?

VII. Pariter evertentur Articali omnes nostræ Fidei. Si enim λόγος statuitur extra carnem: quomodo Deus in carne conceptus, natus, passus, mortuus esse, dici poterit?

VIII. Nestorianū est λόγος extra carnem considerare: si enim maxime λόγος statuas in certo caeli loco esse in sua carne: eundem tamen mox totum extra carnē, & ita λόγος non incarnatum potis. Quid autem est duos introducere Christos (imo, quod ne Nestorii ausus fuit, duos λόγους) incarnatum & non incarnatum, si hoc non est?

IX. Reclamat & hoc commentum phrasibus Orthodoxæ antiquioris Ecclesiæ, quæ λόγος extra carnem adeo non reponit, ut λόγος insuper asserat in carne, cum carne, & PER CARNEM operari: quæ certe phrasēs nullam λόγος extra carnem locationem admittunt.

Plura & Argumenta, & justam huius vasis commentī refutationem, require in D. D. Hunnii p. m. Assertionē contra Pezelium.

III. Attamen Deus in homine quovis totus esse, & totus extra eundem esse statuitur, neque tamen ullum horum sequitur absurdorum.

Resp: Nihil hoc ad rem facit. Nam Deus in nobis habitat, sive per Essentiam, sive per gratiam (vel etiā utroque modo simul: ut sit apud credentes) nō autē vel corporaliter, aut personaliter, sicuti Filius

M s Dei

Dei habitat in carne sua, idq; ἀδίαςάτως
 ἢ ἀδιαφέρως. Quare rectè huc applica-
 tur: illud utitatum: inconueniens allegare, non
 est solvere.

Locum (Matth 28.) Ecce ego vobiscum
 sum, &c. sic cavillantur.

*IV. Quomodo (inquit) cum Chri-
 stus dicit: Antequam Abraham fuit, ego sum
 Ioan. 8. Vocabulum (Ego) non ad humanam,
 sed ad divinam naturam refertur: Pariter
 & cum Christus dicit: Ego vobiscum ero, &c.
 Vocula (Ego) ad divinam, non ad humanam
 naturam referri debet.*

Resp. 1. Falsissima est hæc illatio: ingens enim
 in utroque dicto Christi est diversitas. Nam dicto
 Christi. ioan. 8. non ambigebatur de humana, sed
 de divina Christi natura: eam Christus probat à
 sua æternitate, ita, ut quasi digitum Christus ad
 divinam naturam intendat: ideo rectè ad divinam
 naturam vocula (Ego) refertur. In altero autem
 dicto, Matth. 28. non ambigitur, neque agitur de
 divina solum, sed de humana natura & quidem
 de hac principaliter. Quod sequentibus hæc
 rationibus palam est.

I. Si consideremus, quando & corā quibus hæc
 verba protulerit Christus, humana inuoluit natu-
 ra. Loquitur enim Christus, post resurrectionem
 coram Apostolis & fratribus, de quibus scribitur,
 Matth. 28. quod quidam eum adoraverint, QUI-
 DAM autem ILLORVM DUBITAVERT. Hæc
 Christus revixisse carnem suam, de carne
 sua

sua prædicando, probat : (de divina enim naturæ immortalitate dubitare non poterant) Quomodo igitur non de carne sua Christus loqueretur?

II. Verba præcedentia id ipsum docent, quæ hisce sequentibus, de Omnipræsentia omnino copulanda sunt : ubi Christus dicit : Data est MIHI omnis potestas, &c. In hac autem concione, unanimis antiquitatis orthodoxæ consensus est, Christum de humana sua natura loqui : quandoquidem secundum divinam, ab æterno habuit omnia : quæ vero in tempore accepit, secundum humanam accepit naturam : secundum quod igitur Christus dicit, MIHI data est omnis potestas, secundum idem dicit etiam : Ego vobiscum sum, &c.

III. De toto Christo, totus Christus loquitur : Ad totum autem Christum non pertinet tantum divina, sed & humana natura, sine qua, ne Christus quidem, nedum totus Christus, dici potest.

IV. Finis, propter quem hæc protulit verba, humanam nobis naturam commonstrat. Nam etsi humanam Christi naturam vere resuscitatam jam credebant discipuli & fratres : tamen audientes Christum mox in caelos ascensurum, contristabantur, quod de cujus Resurrectione modo gaudebant, de illius absentia nunc eis sit legendum. Huic metui Christus vult obviam ire, quasi diceret : Nolite ob hoc contristari, quod visibilem corporis mei præsentiam vobis nunc subtrahò : etsi enim visibiliter, & secundum hujus mundi conditionem, vobiscum non amplius conversabor : nihilominus tamen ; (sed cælesti invisibili modo) me præsentem habebitis. Quod certe de divina natura, quam jam antea semper præsentem sciebant Apostoli, dici non potest.

V. Locum ad Epheseos, cap. 3. sic eludunt :
*Omnia implere, potest intelligi de implerione
 Scripturæ.*

Scripturarum, vel quod Christus donis gratiosissime omnia in Ecclesia impleat.

Respondeo. Non licet in manifestis & claris Scripturis ita ludere, sed quid litera textus, & totus contextus, & perpetuus Scripturæ consensus ferre possit, attendendum. Plane igitur & *ὁὐς αὐτῶν* est illud Adversariorum nugamentum. 2. Locus ipse clarior est, quam ut torqueri se patiat. Expresse enim mentionem facit inferiorum & superiorum locorum, terræ & cœli: ut non possimus aliter, quam per omnium locorum inferiorum & superiorum, imo etiam extra cœlos, impletionem intelligere. 3. Neq; Paulus loquitur de impletionem donorum gratiosorum: non enim dicit, Christum donis implere cuncta, sed eum, qui dona confert, (dum dicit: ILLE, QUI ASCENDIT, non dona ipsius) implere omnia, ut collatio donorum sit pars Majestatis Christi ubique præsentis & operantis, non vera ipse modus impletionis de 4. Sed neque Scripturæ impletionem agit. Solent enim Evangelistæ & Apostoli, de Scripturæ impletionem loquendo, allegare expresse Scripturas illas, aut saltem clare innuere, quæ impleantur. Hujus autem rei nulla hic extant vestigia.

QUINTA QUÆSTIO.

De religiosa carnis Christi adoratione.

*Si in ullius divini Idiomatis communi-
catione, & Nestorianos & blasphemos
se se gerūt Adversarii, certe in hoc Religio-
se ado-*

se adorationis Idiomate, quā maximē hoc faciunt. Licet enim interdū dicant & cōcedāt, HOMINEM CHRISTVM esse adorandum: tamen aliter nolunt intelligi, quā *10. ipsi Calvini, am in Cateche, smo Heidelber, gersi list. 80. publicē pfi, tent et do, cent, pfi tam, corp, suo ee in coelo, ibiq, velle adorari, o. a. in uelo.* nem Filium Dei, qui assumpsit humanam naturam, esse adorandum, neglectā interim humanitate Christi. Quando autem in abstracto quaeritur, utrum humana Christi natura (INTRA VNIONEM tamen considerata) sit adoranda: hic non modo simpliciter adorationem hanc negāt, sed & horribilem esse idololatriam, blasphemant & detestantur. Nos autē sicuti unum confitemur Christum, duabus constantem naturis: ita ad unum & integrum illum Christum, & hac ratione etiam ad carnem Christi, adorationem esse dirigendam, credimus. idque hisce rationibus.

Quicumque adorationem Christi ad solam Deitatem dirigit: ille naturas separat, & personam dividit: Ne igitur personam dividamus, aut naturas separemus, non ad solam Deitatem, sed ad totum Christum, Deum & hominem, tanquam unam personam dirigimus adorationem.

Negata adoratio carnis Christi, introducit Nestorianismum. Quid enim est aliud, si humanitatem Christi non adoras in unitate Personae, quam

I.

II.

quam si humanam Christi naturam, QVASI EXTRA ILLAM PERSONALEM VNIONEM, seorsim poneret? Quod Nestorianum esse, clarius est, quam ut probatione indigeat.

III.

Dum Christo homini Adoratio negatur, reipsa annihilantur Reales illæ Prædicationes, quibus homo Deus dicitur. Sic enim concludunt Adversarii: Homo non est Deus: igitur nec adorandus. Proinde qui hoc fundamentum Adorationem carnis Christi negant, omnem nostram salutem in dubium ponunt: si enim non adorandus, quia realiter non dicitur Deus: tum neque revera Dei sanguine, sed nudi hominis redempti sumus. Atqui iubet Fides Catholica credere illum, cuius sanguis pro nobis est fusus, vere & realiter esse Deum. Ergo & verè & realiter est adorandus.

IV.

Christus Mediator, Sacerdos, & Rex noster est, non tantum secundum divinam, sed & secundum humanam naturam: Ecclesia autem Christum adorat & glorificat: non solum ut Deum, ut λόγον, sed & ut Salvatorem & Mediatorem: Ideoque ut Mediatori debet Ecclesia ei adorationem & glorificationem, etiam secundum humanam naturam.

V.

Quod autem Christum etiam, quia homo est, adorare teneamur. clarissima sacra Scripturæ dicta de CHRISTO docent.

I. David de Christo canit: Adorabunt eum omnes Reges terræ: omnes gentes servient ei, & orabunt coram ipso semper: tota die benedicent ei, &c. Omnes gentes magnificabunt eum. Benedictus Dominus Deus, Deus Israel, qui facit mirabilia solus. Et benedictum nomen Maiestatis eius in
eter.

æternum, & repleatur maiestate eius omnis terra. Amen, Amen. Psal. 72. Vtrum autem David de Divina tantum loquatur natura, an vero etiam de humana, docet huius Psalmi initium, quod sic habet: Deus iudicium tuum Regi da, & iustitiam tuam **FILIO REGIS**, scilicet Messiae, Davidis Regis Filio, secundum carnem, Quod certè est diserte loqui de humana Christi natura: secundum quam Paulus dicit Christum esse ex Patribus, & ita etiam ex Davide. Rom. 9.

II. Deus exaltavit Iesum (scribit Paulus) & donavit illi nomen (quoddam autem divinum nomen & gloriam intelligat, audi sequentia) ut in nomine **IESU** omne genu flectatur, coelestium, terrestrium, & infernorum, Philip. 2. Genuflexio autem in Scriptura adorationem significat: ut: Mihi curvabitur omne genu, dicit Dominus Isaia. 45. Hanc autem dari Christo non secundum divinam, sed secundum humanam naturam, totius illius dicti Paulini contextus infert.

III. Quomodo Christus Rex ab Ecclesia sua, etiam qua homo, adorari debeat, id Iohannes in Apocalypsi hypotypicè descripsit, ubi inquit: Vicit Leo de **TRIBU IUDÆ**, **RADIX DAVID**. Ac vidi Agnum stantem, **TANQUAM OCCISVM**. Et seniores (Ecclesiam representantes) prociderunt coram Agno: habentes phialas plenas odoramentorum, **QVÆ SVNT ORATIONES SANCTORVM**, & cantabunt canticum novum, dicentes: Dignus es accipere librum, **QVONIAM OCCISVS ES**, & redemisti nos Deo, **PER SANGVINEM TVVM**. Et audivi vocem Angelorum multorum, ac
millia

millia millium, dicentium voce magna: Dignus est Agnus, qui OCCISVS EST, accipere virtutem, sapientiam, gloriam, benedictionem. Et omnem Creaturam in cælo, in terra, live Mari, audiui dicentem: sedenti in throno, & agno, benedictio, & honor, & gloria, & potestas, in secula seculorum, Amen: Apocal. 5. Adorationem, & divinum cultum, hinc verbis describi, nemo negare potest, nisi qui Sanctorum orationes, non esse orationes (absurdissime) contenderit. De humana autem natura loqui Iohannem, testantur appellationes Agni occisi (occisus autem & mortificatus est Christus CARNE, 1. Per. 2. 3.) sanguinis (qui humane carnis est proprius) quo nos redemit. Redemptio autem non unius, sed utriusque nature est: (sicut in secundo communicationis genere explicuimus) ideo secundum utramque naturam agnum Adorandum, docet Ioannes.

IV. Epistola ad Hebræos de Christo dicit: Adorent eum omnes Angeli Dei, Hebræ. 1. Sed utrum tantum de divina Christi natura, an verò & de humana loquatur Apollolus, id docent verba antecedentia, quibus Christum ad dexteram Dei collocatum dicit. Secundum quod igitur eum prædicat, ad dexteram Dei sedere, secundum id etiam docet, ab Angelis Dei esse adorandum. Collocatum autem esse Christum ad dexteram Dei, secundum humanam naturam; probatione non indiget.

VI.

Habemus etiam in sacra Scriptura plurima exempla eorum, qui Christum, Deum & hominem, non facta carnis à divinitate abstractione, adorarunt, quorum etiam adoratio, non modo reprehensionem non meruit, sed & commendata est.

I. Magi ab Oriente, procedentes adoraverunt infan-

infantem Iesum, nullis adhuc miraculis conspicuum, Matth. 2.

II. Princeps Scholæ, procidens coram Iesu, adoravit eum. Ne autem adoratio hæc habeatur, pro externa civili reverentia, præmittit Evangelista adorationi, quod procidendo, reverentiam illam Christo exhibuerit: insuper autem & adoravit. Matth. 9.

III. Duo cæci Christum adorant, clamantes: Miserere nostri, FILI DAVID, Ibidem.

IV. Cæcus natus, cui visus à Christo restitutus fuerat: Cum audiret, Iesum esse Filium Dei, procidens ADORAVIT eum. Ioan. 9. Quémnam autem adoravit, num solum Deum, an hominem? Hoc declarant verba illa, ubi (cæco quærente, quis ille Filius Dei, obiectum adorationis) Christus dicit: Et vidisti eum, & qui loquitur tecum, ipse est. Visus autem est cæco Christus secundum humanam naturam.

V. Adoravit & Christum hominem Pater Demoniaci, Matth. 17.

VI. Christum hominem, cum is se post resurrectionem in carne manifestaret, adoraverunt fratres, in Galilæa congregati, Matth. 28.

VII. Thomas Christum (quem secundum carnem palpaverat) adoravit, dicens: Dominus meus, & Deus meus, Ioan. 20.

VIII. Stephanus, cum lapidaretur, invocabat, dicens: Domine Iesu (quem oculis corporeis videbat) suscipe spiritum meum, Actor 7.

Contrà inferunt Adversarij.

I. Adoratio est cultus, soli Deo tribuendus. Sed humanitas Christi non est Deus. Ergo et cultus adorationis non est tribuendus.

N

Resp.

Resp. I. Si Adversarii intelligunt humanitatem, non tantum in abstracto (eo modo, quo abstractum in hac materia sumitur) sed etiam humanitatem, quasi extra unionem positam, tum neque nos adorandam carnem Christi dicimus, Sed si in unione sumatur & intelligatur, ut omnino par est tum Minorem negamus. Et si enim humana Christi natura, non est Deus essentialiter, Deus tamen est, & dicitur homo Christus, verè & realiter, per communicationem naturarum factam in Persona Christi personaliter. Atque ita, non est homo Christus, nullo modo verè & realiter Deus, Et, quia verè homo est Deus, verè etiam est adorandus.

II. Totus Christus est adorandus, sed non totum Christi.

Resp. Frivolum & nullius momenti isthoc Adversariorum est effugium. Sive enim dicas, TOTUS Christus, sive TOTUM Christi, unum & idem tamen significatur, videlicet utraque Christi naturam, in unitate Personæ iunctam & copulata. Et, sive à Christo divinam, sive humanam abstractas aut demas naturam, tum ne Christus quidem amplius, ne dum TOTUS Christus dici poterit. Quare commentum hoc sibi servant Adversarii, quibus in divinis mysteriis fingere, ludus est.

III. Sicuti Regem purpuratam adoramus, purpuram, qua indutus est, non item: ita Christus homo est adorandus, humanitas autem Christi non item.

Resp. I. Similia nihil probant. sed tamen, si similibus pugnare liceret, opponeremus aliud simile, Adver-

Adversarios in simili longè aptius. Videlicet, Regem adoramus, non autem tantum animam eius : sed totum Regem, anima & corpore constantem : & quod ad gestus observamus maximè corpus eius, faciem, oculos, linguam, manus, quæ omnia corporis sunt, non animæ : ita pariter de adoratione carnis Christi possumus argumentari. Elliquæ hæc similitudo, de anima & corpore hominis longè aptior : utpote, quæ ad communicationem naturarum & Idiomatum declarandam à Patribus est inventa : neque in tot partibus, & quidem principalibus, sicuti illud de Rege purpurato, claudicat. Nam quælibet, quæso, hoc de purpurato Rege est simile dissimile? Purpura cum suo Rege, non est unum *ἕν*, sive una Persona : at caro Christi, cum divinitate *λόγος*, est una Persona. In purpura & Rege nulla unio, nisi per attingentiam : talis autem infima (si modo dicenda est) unio, non cadit in Personam Christi. Purpura nihil cogitat, nihil intelligit, quod de humana Christi natura ne cogitari debet : quippe in qua absconditi sunt omnes thesauri, scientiæ & cognitionis, Colos. 2. 2. Detegenda est singularis loquendi ratio Adversariorum, qui, cum dicunt (homo Christus) nihil minus interim, quam humanitatem Christi intelligunt, sed nudam *λόγος* Deitatem, cum carne unitam : quod etiam in hoc argumento faciunt : anson autem hoc est aliud verbis loqui, aliud mente concipere? Apud Adversarios quoque non idem est, homo Christus, & humanitas Christi : in quo non tantum contra communem & receptam loquendi formam, sed & contra Orthodoxam piam antiquitatem faciunt, cui indifferentis est dicere : Filius Dei assumpsit humanitatem, & Filius Dei assumpsit humanitatem.

interim tñ. hoc simile & videt planè rejicendi: sicut datur in 2 Esa. 63. v. 1. 2. 3. Gen. 49. 11. Hinc et Augustinus hoc simili utitur in 25. 230. quaten. 18. citat. ad. Kahlero in Dissert. 5. p. 76. Smalcald. p. 76.

VI. Hic olim fuit error Nestorii, quo Christum, qua homo est, docuit, cum verbo esse adorandum. Nestorio igitur favent Lutherani, dum carnem Christi cum λόγῳ adorandam docent.

Resp. I. Vtrum nos, an Adversarii, Nestorianismi iustius accusentur, audiamus, & discamus ex Beato Cyrillo, Nestorii contemporaneo, qui anathematizato suo, contra Nestorium octavo, de adoratione carnis sic scribit: Si quis audet dicere, assumptum hominem coadorari cū Deo verbo optere, & glorificari, & cōnūcipari Deum, TANTUM QUAM ALTERVM CVM ALTERO, (nam con-
 21 syllaba, superadicta hoc cogit intelligi) ac non potius VNA ADORATIONE veneratur Emanuelem, unamque ei glorificationem dependit, iuxta
 22 quod Verbum caro factum est, anathema sit Hucusque Cyrillus. Quid autem, quæso, Cyrillus contra adorationem carnis Christi hic dicit, aut scribit? Nestorium quidem refutat, sed propterea, quod ille dixerat, assumptum hominem, TANTUM QUAM ALTERVM CVM ALTERO, coadorandum, hoc est: quasi duos (Christos) non in unitate Personæ, sed seorsim quemvis horum existentem, quasi duas Personas, simul tamen alterum cum altero adorari oportere statuerat. Et contra disertè docet (contra Adversarios) Cyrillus, tum temporis de adoratione vera carnis Christi non fuisse dubitatum, sed fidem Catholicam docuisse, Emanuelem, secundum quod Verbum caro factum (hoc est, non quasi nudum λόγῳ, sed incarnatum) in & cum carne sua adorandum esse. Magis igitur hic Cyrilli locus, contra Adversarios, quam pro ipsis pugnat: Committiturque in hoc Argumento fallacia, à dicto secundum quid,

quid &c. Dum, quæ Cyrillus contra separationem duarum naturarum dicit, Adversarii, quasi contra veram carnis Christi adorationem dictum pro se allegant.

V. Maledictus, inquit Propheta, omnis, qui ponit carnem brachium suum: Jerem: 17. Sed Christi caro est vera & naturalis caro, Ergo in ea nec credendum, neque ea adoranda.

Resp: 1. Loquitur Propheta de hominibus, qui nihil sunt, quam caro & sanguis, & nihil Divinitatis habent: nos autem loquimur de carne, quæ UNA PERSONA est cum Filio Dei: & propterea dicitur, Deus & Filius Dei viventis: (Matthæi 16.) 2. Si liceret carnem Christi extra unionem considerare aut collocare, fateremur, eatenus adorationis obiectum esse non posse: sed intra unionem, Christus Homo non tantum caro, sed & Deus est.

Adfert Lambertus Danæus, in Scripto suo contra Chemnitii Opus, de duabus naturis in Christo, complura eiusmodi dicta, ut: Gloriam meam alteri non dabo: Deum tuum adorabis: Christus est nobis similis: est conservus noster. Quæ modo posita solutione, omnia & singula dissolvuntur. Non enim tantum Homo est Christus, sed & Dominus Gloriæ, non tantum servus sed & Dominus dominantium: non tantum similis nobis per substantiam humanæ carnis, sed & dissimilis per Omnipotentiam, Divinum nomen & gloriam, per unitatem Personæ cum Filio Dei: propterea nihil ex allegatis locis (quæ omnia de nudo homine sunt intelligēda & de Creaturis Divinitatē nullam.

nullam habentibus) in carnem Christi quadrare potest. Quia autem perpetua hac solutione omnia illa diluuntur argumenta, quid opus fuisset, sigillatim ea omnib. adscribere, & toties, non sine molestia, unam & eandem responſionem repetere.

Et sic etiam, Divino beneficio, absoluta est tractatio de Persona Christi, in qua magis simplicitati studuimus (ut omnino in mysteriis decet Divinis) quam humanis argutiis ; quæ autem adduximus, ex Scripturæ fundamentis firmis adduximus. Superest ut Lectorem oremus, non secundum rationis ductum, sed Spiritus sancti lumen, in sacra Scriptura monstratum, judicare velit. Pergendum autem est, ad alias reliquas cum Adversariis controversias.

CAPVT VII.

De Prædestinatione Prolegomena.

HIC verò candide Lector, ultra & supra ea, quæ in præcedentibus blasphema in Filium Dei, ex Adversariorum dogmate audimus : pandit se vorago & barathrum Calvinianæ doctrinæ, in quo (diligenter rem expendas) Deus author peccati statuitur : & ita de Electione ad salutem ab Adversariis docetur, ut, qui huic doctrinæ illorum adhæserit, aut ad desperationem (accedente tentatione) detrudi, aut in Epicurismum prolabi necesse habeat : hincque & occultæ & manifestæ in Deum blasphemix in hominum cordibus exurgant.

Statuunt